सहकारी संघ/संस्था दर्ता निर्देशिका, २०६९

परिच्छेद - १

परिचय

१ परिचय :

आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक उन्नत्तिका लागि गठन हुने व्यावसायिक संगठन नै सहकारी संस्था/संघहरु हुन् । यस्ता संस्था/संघहरुको कार्यप्रणाली स्वभाविक रुपमा सदस्यमुखी हुनु अनिवार्य छ । सदस्यमुखी कार्यप्रणालीवाट सदस्यको व्यवसायिक क्षमताको सवलीकरण र उद्यमशीलताको विकास हुने हुंदा सहकारी संस्था/संघ दर्ता गर्दा कै अवस्थामा यस पक्षमा विशेष सजगता अपनाउनु पर्ने हुन्छ, तसर्थ सहकारी सिद्धान्त, विद्यमान सहकारी ऐन, नियम अनुरुप सहकारीको संवेदनशीलतालाई विचार गरिनु पर्ने हुन्छ । सहकारी संघ/संस्था संचालन प्रक्रिया, कारोवारको विषय तथा अन्य पक्षमा आएको वृद्धिसँगै संघ/संस्था दर्ता प्रक्रियालाई सरल एवं व्यवहारिक वनाउनुका साथै दर्ता प्रकृयामा एकरुपता कायम गर्ने उद्देश्यले सहकारी संस्था/संघ दर्ता निर्देशिका तयार गर्न जरुरी भएको छ ।

सहकारी व्यवसायमा संलग्न हुने व्यक्तिहरुमा सहकारीता र सहकारी संचालनका प्रक्रियासम्वन्धी जानकारी राख्नु आवश्यक रहेको परिप्रेक्ष्यमा सहकारी विभागवाट यस अघि पनि दर्ता निर्देशिका लगायत संघ/संस्थाहरुको विभिन्न किसिमका नमूना विनियमहरु तथा अन्य जानकारी मूलक सामाग्रीहरु तयार गरी सर्वसाधारण, सम्वद्ध निकाय तथा विभाग मातहतका कार्यालयहरुलाई निःशुल्क रुपमा वितरण गर्दै आएको स्पष्टै छ । यस्तो निर्देशिकाले सहकारी संस्था वा संघ दर्ता गर्न चाहनेका लागि मात्र लाभ नपुगी सहकारी कार्यालयहरुलाई समेत संघ संस्था दर्ता सम्वन्धमा स्पष्टता र एकरुपता प्रदान गरेको पृष्ठपोषण प्राप्त हुंदै आएको छ । वि.सं. २०६२ सालमा सहकारी विभागवाट संघ/संस्था दर्ता निर्देशिका तयार गरिएकोमा यसै वीचमा सहकारी संघ/संस्था दर्ता सम्वन्धमा सहकारी विभागबाट "सहकारी संघ संस्था दर्ता, संचालन, लेखा परीक्षण, अनुगमन तथा नियमन सम्बन्धी मापदण्ड, २०६८" २०६८ बैशाख १ गतेबाट जारी भएको र विभिन्न नीतिगत निर्णयहरु सहकारी विभागवाट भएका छन् । यस्ता नीतिगत निर्णयहरु समेतलाई निर्देशिकामा समावेश गर्न अनिवार्य भएको तथा कतिपय असान्दर्भिक कुराहरु समेत हटाइ नयाँ निर्देशिका तयार गर्नु पर्ने भए अनुरुप यो निर्देशिका तयार गरिएको छ ।

२. उद्देश्यः यस निर्देशिकाको उद्देश्यहरु निम्नानुसार रहेका छन :-

-1_ सहकारी संघ/संस्थाको दर्ता प्रक्रियालाई सरल बनाउने,

-2_ सहकारी संघ/संस्थाको दर्ता प्रकृयामा एकरुपता ल्याउने ।

-3_ सहकारी संघ/संस्थाको दर्ता सम्वन्धमा आवश्यक निश्चित प्रक्रियाहरुको वारेमा सम्वद्ध पक्षलाई जानकारी गराउने,

-4_ सहकारी संघ/संस्था दर्ताका सम्बन्धमा भएका कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्थाको वारेमा प्रसार/प्रचार गर्ने ।

३. अपेक्षित उपलव्धी :

यो निर्देशिकाको तयारी पछि निम्न लिखित अपेक्षित उपलव्धिहरु हासिल हुनेछन :-

(१) निर्देशिकाले सहकारी संघ/संस्था दर्ता कार्यमा दर्ता गर्ने अधिकारी लगायत सम्वद्ध कर्मचारीहरुलाई उचित मार्ग निर्देश हुने,

(२) सहकारी संघ/संस्था दर्ता गर्न चाहनेका लागि महत्वपूर्ण जानकारी हासिल हुने,

(३) निर्देशिकाले सहकारी सिद्धान्त, सहकारी मूल्य मान्यता, विद्यमान ऐन नियम र विभागीय परिपत्रहरुमा गरिएका प्रावधानहरुलाई एकिकृत रुपमा जानकारी हुने,

(४) निर्देशिका सवै प्रकृतिका सहकारी संस्था वा संघको दर्ता कार्यमा प्रयोग हुनुका साथै सहकारी संघ/संस्थाको संचालन र नियमनमा समेत सघाउ पुग्ने,

(५) निर्देशिका प्रत्येक सहकारी कार्यालयका आन्तरिक कार्य संचालनको लागि महत्वपूर्ण हुने र संहकारी संघ संस्था दर्ता गर्दा यसको अनिवार्य रुपमा पालना गर्ने ।

परिच्छेद - २
सहकारी संस्था दर्ता सम्वन्धी व्यवस्था

४. सहकारी संस्था वा संघ गठन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था:

सहकारी संस्था वा संघको गठन सम्वन्धमा सहकारी ऐन, २०४८ को दफा ३ मा निम्नानुसारको व्यवस्था गरिएको छ :-

(१) सहकारी सिद्धान्त अनुरुप आफ्ना सदस्यहरुको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको लागि सेवा तथा सुविधा पुऱ्याउने उद्देश्यले देहाय वमोजिमको संस्था वा संघ गठन गर्न सकिनेछ :-

(क) कम्तिमा २५ जना व्यक्तिहरु सदस्य भएको प्रारम्भिक संस्था

(ख) खण्ड (क) वमोजिमको कम्तिमा पाँचवटा संस्थाहरु सदस्य भएको विषयगत संघ

(ग) खण्ड (क) वमोजिमका संस्थाहरु वा खण्ड (ख) वमोजिमका विषयगत संघहरु वा दुवै गरी कम्तिमा ५ वटा संस्थाहरु वा संघहरु सदस्य भएको जिल्ला सहकारी संघ,

(घ) खण्ड (क) वमोजिमका कम्तिमा २५ वटा विषयगत संस्थाहरु वा खण्ड (ख) वमोजिमका कम्तिमा ५ वटा विषयगत संघहरु सदस्य भएको केन्द्रीय सहकारी संघ ।

(ङ) खण्ड (ख), (ग) र (घ) वमोजिमका कम्तिमा १५ वटा संघहरु सदस्य भएको राष्ट्रिय सहकारी संघ ।

(२) एउटै जिल्लामा एक भन्दा वढी वा एकै प्रकृतिका विषयगत संघ, जिल्ला सहकारी संघ तथा एकै प्रकृतिका एक भन्दा वढी केन्द्रीय सहकरी संघ गठन गर्न सकिने देखिदैंन । सहकारी ऐनमा प्रयोग भएको उपरोक्त वाक्यांशले प्रारम्भिक संस्थाहरु जतिसुकै संख्यामा गठन गर्न सकिने तर एउटा जिल्लामा एकै प्रकृतिको विषयगत संघ, जिल्ला सहकारी संघ एउटा मात्र र नेपालभरमा केन्द्रीय सहकारी संघ एक भन्दा वढी गठन गर्न रोक लगाएको छ । नेपालमा राष्ट्रिय सहकारी संघ एक भन्दा वढी गठन हुन सक्ने हो कि भन्ने भ्रम उक्त वाक्यांशवाट देखिए पनि “राष्ट्रिय” भन्ने शव्दको प्रयोगले सहकारी अभियानको नेतृत्वदायी निकायको रुपमा रहेको राष्ट्रिय सहकारी संघ पनि एक भन्दा वढी गठन हुन सक्ने देखिदैन ।

५. प्रारम्भिक सहकारी संस्था दर्ता प्रक्रिया:

सहकारी ऐन, २०४८ वमोजिम दर्ता गरी सहकार्यको माध्यमबाट आफ्ना क्रियाकलाप सहकारी व्यवसाय मार्फत संचालन गर्न इच्छुक कम्तिमा २५ जना नेपाली नागरिकहरु मिली प्रारम्भिक सहकारी संस्था गठन गर्न सकिन्छ :-

(क) संस्था दर्ता गर्न निवेदन दिने व्यक्तिहरु
(ख) संस्थाको कार्यक्षेत्र भित्र वसोवास गरेका व्यक्तिहरु,
(ग) संस्थाको कम्तीमा १ (एक) थान शेयर खरिद गरी संस्थाको सेवा प्राप्त गर्न चाहने र जिम्मेवारी वहन गर्न स्वीकार गर्ने व्यक्तिहरु,
(घ) विनियममा उल्लेखित शर्तहरु पूरा गर्न मञ्जूर गर्ने व्यक्तिहरु उपरोक्तमा उल्लेखित योग्यता पुगेका व्यक्तिहरुले सहकारी संस्था गठन गर्न चाहेमा प्रथमतः निम्न वमोजिमको कार्य क्रमानुसार पूरा गर्नु पर्दछ :-

(१) प्रथम प्रारम्भिक भेला :

प्रस्तावित संस्था गठन गर्न इच्छुक कम्तीमा २५ जना व्यक्तिहरुको प्रथम प्रारम्भिक भेला वोलाउनु पर्नेछ । उक्त भेलामा प्रस्तावित संस्था गठन गर्न इच्छुक सवै व्यक्तिहरु अनिवार्य रुपमा उपस्थित हुनुपर्दछ । उक्त भेलामा उपस्थित व्यक्तिहरु मध्येवाट भेलाले तोकेको व्यक्तिको संयोजकत्वमा वैठक वसी निम्न विषयहरुमा प्रस्ताव राखी निर्णय गर्नुपर्दछ ।

(क) संस्था खोल्ने विषयमा,
(ख) प्रस्तावित संस्थाको नाम, ठेगाना सम्वन्धमा (संस्थाको नाम के राख्ने, कुन स्थानमा संस्थाको कार्यालय राख्ने भन्ने र साथै संस्थाको नाम प्रस्ताव गर्दा अन्य संस्थाको नाम संग मिल्नेगरि नराख्ने तर्फ सचेत रहने र संस्थाको प्रस्तावित नामका लागि निवेदन सहित अग्रिम सम्बन्धित सहकारी कार्यालयको स्वीकृति लिनु पर्नेछ । प्रस्तावित नाममा ३ दिन भित्र सम्बन्धित कार्यालयले मिल्ने नमिल्ने जानकारी दिनु पर्नेछ । स्वीकृति लिएको १० दिन भित्रमा प्रस्तावित नामको संस्था दर्ताका लागि सम्बन्धित कार्यालयमा निवेदन पेश गरी सक्नुपर्नेछ । तोकिए बमोजिमको समय नाघेपछि सो नाम अरुले प्रयोग गर्न सक्ने भएकोले त्यस तर्फ सचेत रहने)
(ग) संस्थाको उद्देश्य र कार्यहरुको निर्धारण सम्वन्धमा (संस्थाको उद्देश्य र कार्य निर्धारण गर्दा सके सम्म एकल उद्देश्यका कार्य र सो कार्यसंग सम्वद्ध अन्य कार्यहरुको निर्धारण गर्नुपर्दछ ।)
(घ) प्रस्तावित संस्थाको कार्यक्षेत्र तय गर्ने सम्वन्धमा (सहकारी विभागले जारी गरेको मापदण्डको प्रतिकूल नहुने गरि संस्थाको कार्यक्षेत्र गाउँ विकास समितिमा राख्ने भएमा वढीमा जोडिएका ५ वटा गा.वि.स.हरु सम्म, महानगरपालिका र उपमहानगरपालिकामा भए वढीमा जोडिएका ५ वटा वडा सम्म र नगरपालिकामा भए वढीमा एक नगरपालिका सम्म संस्थाको कार्यक्षेत्र तय गर्ने)
(ङ) प्रस्तावित संस्थाको प्रतिशेयर रकम र सदस्य प्रवेश शुल्क निर्धारण सम्वन्धमा,

(च) संस्थाको तदर्थ संचालक समितिको गठन सम्वन्धमा (सबै कार्य क्षेत्र लाइ समेटने गरी कम्तिमा ७ जनाको तदर्थ समिति गठन गर्ने)

(छ) प्रस्तावित संस्थाको विनियम तयारीको. जिम्मा दिने सम्वन्धमा (उपस्थित व्यक्तिहरु मध्ये कसैलाई विनियम निर्माण गर्न तोक्ने जस्तैः तदर्थ संचालक समितिलाई जिम्मा दिने वा विनियम मस्यौदा समिति गठन गर्ने वा कुनै विशेषज्ञको सेवा लिने निर्णय गर्ने)

(ज) कार्य योजना निर्माण गर्न जिम्मा दिने विषयमा (विनियम तर्जुमामा जस्तै प्रकृया अपनाउने) कार्य योजनाको नमूना अनुसूची-१ मा उल्लेख गरे बमोजिमको हुनु पर्ने ।

(झ) संस्थाको लागि आवश्यक पर्ने आर्थिक तथा प्रशासनिक नियमावलीहरु तर्जुमा गर्न जिम्मा दिने सम्वन्धमा (आवश्यकतानुसार विनियम तर्जुमामा जस्तै प्रक्रिया अपनाउने)

(ञ) वचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने संस्था भए वचत तथा ऋण परिचालन निर्देशिका पनि तर्जुमा गर्न जिम्मा दिने,

(ट) शेयर र प्रवेश शुल्क वापत रकम उठाउने र सो रकम जिम्मा दिने सम्वन्धमा,

(ठ) संस्था स्थापना सम्बन्धी अन्य आवश्यक विषयहरुमा निर्णय गर्ने ।

(ड) पहिलो प्रारम्भिक भेलाको निर्णयको नमुना अनुसुची-२ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

(२) दोश्रो भेला :

प्रथम भेलाले सुम्पेको जिम्मेवारी (सस्थाको विनियमको मस्यौदा तयारी, कर्ययोजनाको निर्माण, आवश्यकतानुसार आर्थिक तथा कर्मचारी प्रशासन नियमावलीहरुको निर्माण कार्यहरु) पुरा भई सकेपछि प्रथम प्रारम्भिक भेलामा उपस्थित सवै व्यक्तिहरु (कम्तीमा २५ जना) उपस्थित भइ देहामा उल्लेखित विषयमा छलफल गरी निर्णय गर्नु पर्दछ । दोश्रो प भेलामा दर्ता गर्ने कार्यालयका सम्वन्धित अधिकारीलाइ उपस्थित हुन अनुरोध गर्न सकिने र यस्तो अनुरोध भई आएमा सम्वन्धित अधिकारी वा निजको प्रतिनिधि संभव भए सम्म उपस्थित भई सहकारी सम्वन्धी आवश्यक ज्ञान दिनुका साथै संस्था दर्ताको लागि आवश्यक सहयोग समेत पुऱ्याउनु पर्नेछ । यस भेलाले कम्तिमा देहायका विषयहरुमा छलफल गरी निर्णय गर्नु पर्नेछ :

(क) मस्यौदा विनियम उपर छलफल गरी निर्णय लिने : मस्यौदा विनियममा उल्लेखित विषयहरु मध्ये कम्तीमा देहायका विषयमा राम्रोसंग छलफल गर्नु पर्दछ -

(१) संस्थाको उद्देश्य र कार्यहरुको सम्वन्धमा,

(२) सदस्यहरुको जिम्मेवारी र जवाफदेहीको सम्वन्धमा

(३) विभिन्न कोषहरुको रकम बाँडफाँड सम्वन्धमा,
(४) व्यवस्थापक/कर्मचारीहरुको जिम्मेवारी र जवाफदेही सम्वन्धमा,
(५) संचालक समितिको काम कर्तव्य र अधिकारको विषयमा (साधारण सभाको अधिकारलाई कुण्ठीत गरिएको छ वा छैन विचार गर्ने)
(६) विभागबाट जारी भएको मापदण्डमा उल्लेख भएका विषयहरु समाविष्ट भए नभएको)

(ख) कार्ययोजनाको विषयमा छलफल गर्ने र निर्णय लिने (तयार गरिएको कार्ययोजनाले संस्थाको उद्देश्य पुरा हुन सक्छ वा सक्दैन हेर्नुपर्ने)
(ग) संस्था दर्ता गर्न अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने (सामान्यतया तदर्थ संचालक समितिको अध्यक्ष र वढीमा अन्य २ जना सम्मलाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने)
(घ) संस्था दर्ता पश्चात शेयर र सदस्य प्रवेश शुल्क वापत उठेको रकम कुन बैंकमा खाता खोली जम्मा गर्ने र खाता संचालन कस कसवाट हुने (सहकारी नियमावली २०४९ को नियम १७ प्रतिकूल नहुने गरी) निर्णय गर्ने ।
(ङ) स्वघोषण पत्र, वचत तथा ऋण परिचालन निर्देशिका, आर्थिक तथा प्रशासनिक नियमावली पारित गर्ने सम्बन्धमा ।
(च) दोस्रो भेलाको निर्णयको नमुना अनुसुची-३ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

५.१ विनियममा समावेश हुनु पर्ने विषयहरु :

सहकारी ऐन, २०४८ तथा सहकारी नियमावली, २०४९ मा सहकारी संस्था वा संघको विनियमको ढाँचा कस्तो हुने भन्ने सम्वन्धमा स्पष्ट व्यवस्था गरेको छैन । यद्यपी ऐनको दफा १२(३) मा विनियममा संस्था वा संघको नाम, ठेगाना, कार्यक्षेत्र, उद्देश्य, संचालन विधि तथा तोकिए वमोजिमको अन्य विवरणहरु खुलाइएको हुनुपर्छ भन्ने व्यवस्था गरिएको छ भने सहकारी नियमावली, २०४९ को अनुसूची-३ मा प्रस्तावित संस्थाको विनियममा उल्लेख गर्नु पर्ने विषयहरु उल्लेख गरिएको छ जुन यस प्रकार छ :

१. संस्थाको नाम र ठेगाना,	२. कार्यक्षेत्र	३. परिभाषा,
४. उद्देश्य,	५. कार्य	६. सदस्यता
७. सदस्यको लागि योग्यता,	८. प्रवेश शुल्क,	९. सदस्यतावाट राजीनामा,
१०. सदस्यको निष्काशन,	११. कोषको व्यवस्था,	१२. शेयर पूंजी,
१३. शेयर प्रमाण-पत्र,	१४. शेयरको हस्तान्तरण वा फिर्ता,	१५. दायित्व,
१६. हकवालाको मनोनयन,	१७. हकदावी वा नामसारी,	१८.प्रारम्भिक साधारण सभा,
१९. साधारण सभा	२०. विशेष साधारण सभा	२१.साधारण सभाका काम, कर्तव्य र अधिकार
२२.संचालक समितिको गठन एवं काम कर्तव्य र	२३. संचालकको पदमा वहाल रहन नसक्ने अवस्था,	२४. समितिको वैठक २५. अध्यक्षको काम कर्तव्य

अधिकार		र अधिकार
२६. उप समितिको गठन र कार्यविधि	२७. लेखा समितिको गठन	२८. लेखा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार
२९. व्यवस्थापकको नियुक्ति, काम कर्तव्य र अधिकार	३०. वचत वितरण	३१. कोषको सुरक्षा
३२. कोषको उपयोग	३३.संघ, संस्थाले राख्न पर्ने वहिखाता र कितावहरु	३४.वार्षिक हिसाव जाँच
३५. निर्वाचन	३६. मध्यस्थता सम्वन्धी व्यवस्था	३७. विनियम संशोधन
३८. विघटन	३९. विविध	

५.२. विभागीय परिपत्र र विभागबाट जारी भएको मापदण्डमा उल्लेखित विषयहरु समेत विनियममा समावेश गर्नुपर्ने :

माथि उल्लेख गरिएका विषयहरु विनियममा अनिवार्य रुपमा समावेश गरिनु पर्दछ भने सो का अतिरिक्त विभागवाट जारी भएको मापदण्ड र विभागबाट विभिन्न मितिमा जारी गरिएका परिपत्रहरुमा उल्लेख गरिएका देहायका विषयहरु समेत विनियममा समावेश गर्नुपर्दछ -

-1_ संस्थाले गर्ने कार्य उद्देश्य नामवाट प्रष्ट हुने गरि संस्थाको नाम राख्नु पर्ने (जस्तै जनता उपभोक्ता सहकारी संस्था लि. वा समृद्ध वचत तथा ऋण सहकारी सस्था लि.), व्यवसायको उद्देश्य नखुल्ने जस्तै मनकामना सहकारी संस्था लि. राख्नु हुदैंन ।

-2_ संस्थाको कार्य प्रकृतिले प्रचलित कानून वमोजिम अन्य निकायको अनुमति, स्वीकृति वा इजाजत लिनु पर्ने व्यवस्था गरिएको रहेछ भने सो लिएर मात्र कारोवार संचालन गर्ने भन्ने व्यवस्था राख्ने (जस्तै- संचार सम्वन्धी सहकारी संस्थाको गठन गर्ने भए नेपाल सरकार सूचना तथा संचार मन्त्रालयको स्वीकृति लिनु पर्ने वाक्यांश राख्ने)

-3_ प्रस्तावित संस्था वचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने प्रकृतिको रहेछ भने विनियममा निम्न विषयहरु समेत समावेश गर्नु पर्नेछ :-

(क) संस्थाको नामको पछाडी फाइनान्स, इन्भेष्टभेण्ट, डेभलपमेन्ट जस्ता शव्दहरु नराख्ने,

(ख) संस्थाको विनियममा आफ्ना सदस्यहरुसंग मात्र वचत जम्मा गरिने र आफ्ना सदस्यहरुलाई मात्र ऋण प्रदान गरिनेछ भन्ने वांक्यांश समावेश गर्ने, (वचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको हकमा व्यवसाय गर्ने सहकारी संस्थाको हकमा यस्तो व्ढवस्था राख्न नपाइने)

(ग) संस्थाको नियमित वचतकर्ताको रुपमा सदस्य नभई ऋण लिने उद्देश्यले मात्र शेयर सदस्य नवनाईने व्यवस्था विनियममा समावेश गर्ने,

(घ) संस्था दर्ता हुंदाका वखत आवेदन गर्ने सदस्यहरु वाहेक अन्य सदस्यले संस्थाको सदस्यता प्राप्त गरेको कम्तिमा ६ महिना अवधि व्यतित भए पछि मात्र ऋण प्राप्त गर्ने भन्ने व्यवस्था समावेश गर्ने,

(ङ) प्राथमिक पूंजिँ कोषको १० गुणा भन्दा वढी वचत जम्मा नगरिने भन्ने व्यवस्था समावेश गर्ने,

(च) एक गाँउ विकास समिति कार्यक्षेत्र राखी भिन्न परिवारका २५ जना सोही गाँउ विकास समितिका बासिन्दाहरुले आवेदन गर्दा एक गाँउ विकास समिति र प्रत्येक जोडिएका गाँउ विकास समितिका थप भिन्न परिवारका २५ जना स्थानिय बासिन्दाहरुको आबेदनका आधारमा बढीमा जोडिएका ५ गाँउ विकास समितिसम्म कार्यक्षेत्र रहने गरी कार्य क्षेत्र कायम गर्ने । एक नगरपालिकाको जोडिएका २ वटा वडा कार्य क्षेत्र राखी भिन्न परिवारका २५ जना सोही वडाका बासिन्दाहरुले आवेदन गर्दा नगरपालिकाको २ वटा जोडिएका वडा कार्यक्षेत्र तथा प्रत्येक जोडिएका २ वडाका भिन्न परिवारका २५ जना बासिन्दाहरुको आबेदनका आधारमा बढीमा नगरपालिका भर कार्यक्षेत्र रहने गरी कार्य क्षेत्र कायम गर्ने । उपमहानगरपालिका र महानगरपालिकाको १ वटा वडा कार्यक्षेत्र राखी भिन्न परिवारका २५ जना सोही वडाका बासिन्दाहरुले आवेदन गर्दा १ वटा वडा कार्यक्षेत्र तथा प्रत्येक जोडिएका १ वडाका भिन्न परिवारका २५ जना बासिन्दाहरुको आबेदनका आधारमा बढीमा जोडिएका ५ वटा वडा कार्यक्षेत्र रहने गरी कार्य क्षेत्र कायम गर्ने ।

स्पष्टिकरण बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने सहकारी संस्थाहरुले एकै जिल्ला भित्रका जोडिएका गाँउ विकास समिति र नगरपालिका वा उपमहानगरपालिका वा महानगरपालिकाका वडा क्षेत्र समेत जोडी कार्यक्षेत्र कायम गर्न माग गर्न सक्नेछन ।

(छ) गैह्र सदस्यसंग कारोवार नगरिने विषय समावेश गर्ने ।

(ज) संस्थामा कम्तीमा १५% तरलता राखिने विषय समावेश गर्ने ।

(झ) संचालक समितिको पदमा उम्मेदवार हुने सदस्यको संस्थामा भाखा नाघेको ऋण रहन नहुने र प्रचलित कानून वमोजिम कालो सूचीमा नपरेको सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी कानूनको कसूर नगरेको भनि स्वघोषणा पत्र पेश गर्नुपर्ने प्रावधान राख्ने ।

६. सहकारी संस्था दर्ता निवेदन साथ पेश गर्नु पर्ने कागजातहरु :

माथि उल्लेख भए अनुसारको प्रस्तावित विनियम र कार्ययोजना दोश्रो भेलाबाट पास भइसकेपछि निम्न कागजातहरु संलग्न राखि संस्था दर्ताको लागि सहकारी नियमावली, २०४९ मा दिईएको नमूना वमोजिमको आवेदनपत्र भरी

सम्वन्धित जिल्लाको डिभिजन सहकारी कार्यालयमा रु. १०।- को टिकट टाँस गरी अनुसुची-४ अनुसारको ढांचामा आवेदन गर्नु पर्दछ ।

-1_ प्रस्तावित संस्थाको दुई प्रति प्रमाणित सक्कल विनियम (यदि अन्य जिल्लाको प्रादेशिक अधिकार रहेको कार्यालयमा सो संस्था दर्ता हुने भए ३ प्रति प्रमाणित सक्कल विनियम, जसमा तदर्थ संचालक समितिले प्रत्येक पृष्ठको शिर पुछारमा सही गरि प्रमाणित गरेको हुनु पर्नेछ दस्तखत गरी फोटोकपि गरेकोलाइ मान्यता नदिने)

-2_ अनुसुची - ३ बमोजिमको प्रस्तावित संस्थाको २ प्रति प्रमाणित सक्कलै कार्ययोजना, (यसमा पनि खण्ड (१) मा उल्लेख भए वमोजिम प्रमाणित गर्नु पर्नेछ)

-3_ प्रथम प्रारम्भिक भेला र दोश्रो भेलाले निर्णयहरुको १/१ प्रति प्रमाणित प्रतिलिपिहरु (अधिकार प्रत्यायोजन गरिएका व्यक्तिबाट प्रमाणित गराउने)

-4_ संस्थाको हकमा आवेदन गर्ने कम्तीमा २५ जवान (भिन्न परिवारका) व्यक्तिहरुको विवरण र दस्तखत संलग्न भएको सक्कलै विवरण फाराम,

-5_ आवेदकहरुको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपि, (आवेदकहरुको विवरण र दस्तखतको नमूना अनुसूची - ९ बमोजिमको)

-6_ आवेदन पत्रमा प्रस्तावित सहकारी संस्थाको तदर्थ समितिको अध्यक्षले दस्तखत गरेको हुनु पर्दछ ।

-7_ संस्था दर्ता सम्वन्धी कार्य गर्न अधिकार प्राप्त व्यक्तिको दस्तखत नमूना सहितको सक्कल अधिकारपत्र (अनुसूची-५ बमोजिमको)

-8_ संस्थाको प्रस्तावित संस्था वा संघको कर्मचारी दरवन्दी विवरण (ऐच्छिक),

-9_ शेयर र प्रवेश शुल्क वापत उठेको रकम कुनै वैंकमा जम्मा गरेको भौचर र जिम्मा लिने व्यक्तिले गरेको भर्पाई (अनुसूची-८ बमोजिमको)

-10_ तदर्थ संचालक समितिका पदाधिकारीहरुको फोटो सहित ३ पुस्ते विवरण, (अनुसूची-१० बमोजिमको)

-11_ आवेदकहरु संस्थाको कार्यक्षेत्र भित्र स्थायी वसोवास गरेको प्रमाण । यस्तो प्रमाणको रुपमा निम्न मध्ये कुनै एकलाई मानिनेछ :-

- नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपी (नोटरी पव्लिकबाट प्रमाणित भएको हुनुपर्ने) ।
- हालसालै खिचिएको पासपोर्ट साइजको एक एक प्रति फोटो ।
- कार्यक्षेत्रभित्र बसोवास गरेको तर प्रस्तावित संस्थाको कार्यक्षेत्र बाहिरको नागरिकता भएको आवेदकहरुको हकमा नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपिको साथमा कार्य क्षेत्रभित्र बसोवास गरेको व्यहोरा प्रमाणित हुने देहायको मध्ये कुनै एक प्रमाणको प्रमाणित प्रतिलिपि ।

➢ परिवार सहितको बसाई सराई गरी आएको भए सोको प्रमाण पत्र ।

- वैवाहिक सम्बन्धका आधारमा बसाई सर्नु परेको भए विवाह दर्ताको प्रमाणपत्र र नाता प्रमाणित ।
- घर भएको प्रमाणित गर्न जग्गाधनी पुर्जाको प्रतिलिपि र घर नक्सा इजाजतको प्रतिलिपि वा हालसालै विद्युत महसुल तिरेको बिल र तिरो तिरेको रसिद ।
- विगत दुई वर्ष देखि सम्बन्धित कार्य क्षेत्रमा व्यवसाय गरी बसेको प्रमाणित हुने नविकरण सहितको व्यवसाय इजाजत प्रमाणपत्र र कर तिरेको प्रमाण पत्रको प्रमाणित प्रतिलिपिहरु ।
- कर्मचारीको हकमा स्थायी नियुक्ति पत्र, हाल कार्यरत कार्यालय वा निकाय खुल्ने प्रमाण र सम्बन्धित कार्य क्षेत्रमा वहालमा बसोबास गरेको व्यहोरा प्रमाणित हुने स्थानिय निकायले गरेको बढीमा १ महिना भित्रको सिफारिश ।
- आमा बाबु श्रीमान श्रीमती र छोरा छोरी बाहेक अन्यको हकमा एकाघर सगोलमा रहेको नाता समेत खुल्ने स्थानीय निकायको सिफारिस ।

- बसोबासका आधारमा संस्था दर्ताको लागि आवेदन गर्ने व्यक्तिहरु मध्ये कम्तिमा ८० प्रतिशत आबेदकहरुको स्थायी बसोबास प्रस्तावित संस्थाको कार्यक्षेत्र भित्र हुनु पर्नेछ । यो अनुपात संस्थाले सधै कायम राख्नु पर्नेछ ।

७. प्रारम्भिक सहकारी संस्थाको कार्य क्षेत्र सम्वन्धी प्रावधानहरु :

(१) बसोबासको आधारमा दर्ता हुने बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने सहकारी संस्थालाई दर्ताको समयमा देहाय बमोजिम हुने गरी कार्यक्षेत्र तोकिने छ ।

(क) गाँउ विकास समिति क्षेत्र : एक गाँउ विकास समिति कार्यक्षेत्र राखी भिन्न परिवारका २५ जना सोही गाविसका बासिन्दाहरुले आवेदन गर्दा एक गाँउ विकास समिति कार्यक्षेत्र दिई संस्था दर्ता गरिनेछ ।

तर प्रत्येक जोडिएका गाँउ विकास समितिका थप भिन्न परिवारका २५ जना स्थानिय बासिन्दाहरुको आबेदनका आधारमा बढीमा जोडिएका ५ गाँउ विकास समितिसम्म कार्यक्षेत्र कायम गरी संस्था दर्ता गर्न सकिनेछ ।

(ख) नगरपालिका क्षेत्र : एक नगरपालिकाको जोडिएका २ वटा वडा कार्य क्षेत्र राखी भिन्न परिवारका २५ जना सोही वडाका बासिन्दाहरुले आवेदन गर्दा नगरपालिकाको २ वटा जोडिएका वडा कार्यक्षेत्र दिई संस्था दर्ता गरिनेछ ।

तर प्रत्येक जोडिएका २ वडाका भिन्न परिवारका २५ जना बासिन्दाहरुको आबेदनका आधारमा बढीमा नगरपालिका भर कार्यक्षेत्र कायम गरी संस्था दर्ता गर्न सकिनेछ ।

(ग) उपमहानगरपालिका/महानगरपालिका क्षेत्रः उपमहानगरपालिका र महानगरपालिकाको १ वटा वडा कार्यक्षेत्र राखी भिन्न परिवारका २५ जना सोही वडाका बासिन्दाहरुले आवेदन गर्दा १ वटा वडा कार्यक्षेत्र दिई संस्था दर्ता गरिनेछ ।

तर प्रत्येक जोडिएका १ वडाका भिन्न परिवारका २५ जना बासिन्दाहरुको आबेदनका आधारमा बढीमा जोडिएका ५ वटा वडा कार्यक्षेत्र कायम गरी संस्था दर्ता गर्न सकिनेछ ।

(२) बचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने सहकारी संस्थाहरुले उपदफा (१) को आधारमा एकै जिल्ला भित्रका जोडिएका गाँउ विकास समिति र नगरपालिका वा उपमहानगरपालिका वा महानगरपालिकाका वडा क्षेत्र समेत जोडी कार्यक्षेत्र कायम गर्न माग गर्न सक्नेछन ।

(३) कृषि, उद्योग तथा व्यावसायिक प्रकृतिका सहकारी संस्थाको हकमा उक्त संस्थाले प्रदान गर्ने सेवा वा उत्पादनको प्रकृति, सदस्यता र भौगोलिक अवस्था हेरी रजिष्ट्रारको स्वीकृतिमा एक जिल्लासम्म कार्यक्षेत्र राखी संस्था दर्ता गर्न सकिनेछ ।

तर ठूलो कार्यक्षेत्र चाहिने स्वास्थ्य सेवा, संचार, यातायात, विद्युत उत्पादन र वितरण, कृषि उत्पादन, भण्डारण, प्रशोधन र बजारिकरण एवं अन्य उद्योगहरु स्थापना गर्ने सहकारी संस्थाको हकमा पेश गरिएको कार्य योजना, सम्भाव्यता र पुरानो संस्थाको हकमा प्रगति समेतको आधारमा एक जिल्ला भन्दा बढी कार्यक्षेत्रको लागि रजिष्ट्रारले स्वीकृति प्रदान गर्न सक्नेछ । यस्तो व्यापक कार्यक्षेत्र भएका संस्थाहरुले बचत तथा ऋणको कारोवार गर्न पाउने गरी उद्देश्य निर्धारण गर्न पाउने छैनन् ।

परिच्छेद - ३
सहकारी संघ दर्ता सम्बन्धी व्यवस्था

८. सहकारी संघको दर्ता :

(१) सहकारी सिद्धान्त र मान्यताका आधारमा आफ्ना सदस्यहरुको आर्थिक तथा सामाजिक विकासका लागि समन्वयात्मक रुपमा प्रवर्द्धनात्मक सेवा सुविधा पुऱ्याउने उद्देश्यले देहाय वमोजिमको संघहरु गठन गर्न सकिनेछ :-

(क) विषयगत जिल्ला संघ,
(ख) जिल्ला सहकारी संघ,
(ग) केन्द्रीय सहकारी संघ,
(घ) राष्ट्रिय सहकारी संघ ।

(२) एउटा जिल्लामा एक भन्दा बढी जिल्ला सहकारी संघ वा एकै प्रकृतिको विषयगत संघ तथा एकै प्रकृतिको एक भन्दा बढी केन्द्रीय सहकारी संघ गठन गर्न सकिने छैन ।

(३) केन्द्रीय संघ दर्ता गर्दा नेपालभरमा दर्ता भएका प्रारम्भिक संस्था र विषयगत संघ कम्तिमा ५० (पचास) प्रतिशत भन्दा वढी सहभागी गराउने वा राष्ट्रियस्तरको पत्रिकामा १५ (प्रन्ध) दिने सूचना प्रकाशित गरी सो अवधि भित्र आवेदन गर्ने प्रारम्भिक संस्था तथा विषयगत संघहरुलाइ समावेश गरी आवेदन गर्नु पर्ने ।

(४) विषयगत संघ वा जिल्ला सहकारी संघ दर्ता गर्दा सो जिल्लामा भएका कम्तिमा ५० (पचास) प्रतिशत भन्दा वढी संस्थाहरुलाइ सहभागी गराउने वा राष्ट्रिय/स्थानीय स्तरको पत्रिकामा १५ (प्रन्ध) दिने सूचना प्रकाशित गरी सो अवधि भित्र आवेदन गर्ने प्रारम्भिक संस्थाहरुलाइ समावेश गरी आवेदन गर्नु पर्ने ।

(५) सहकारी विभागबाट जारी भएको मापदण्डमा विषयगत संघको सञ्चालक समितिमा कम्तिमा ७ (सात) जना संचालकहरु रहने व्यवस्था हुंदा सो संघ दर्ता गर्न कम्तिमा १० वटा प्रारम्भिक संस्थाहरुले आवेदन दिनु पर्ने ।

(६) सहकारी विभागबाट जारी भएको मापदण्डमा जिल्ला सहकारी संघको सञ्चालक समितिमा कम्तिमा ९ (नौ) जना संचालकहरु रहने व्यवस्था हुंदा सो संघ दर्ता गर्न कम्तिमा १२ वटा प्रारम्भिक संस्था वा विषयगत संघहरुले आवेदन दिनु पर्ने ।

८.१ दर्ताको कार्यविधि

संघको दर्ता सम्वन्धमा सहकारी संस्थाको दर्ताको लागि अपनाईने प्रकृया नै अनुसरण गरिनु पर्दछ । संघ गठन गर्न इच्छुक सहकारी संस्था वा संघका

प्रतिनिधिहरुको प्रथम प्रारम्भिक भेला र दोस्रो भेला वोलाउनु पर्छ। ती भेलाहरुमा निम्न वमोजिम छलफल र निर्णयहरु गरिनु पर्दछ :-

(क) प्रथम प्रारम्भिक भेला :

माथि उल्लेख भएका विषयहरुलाई मध्यनजर राखी कस्तो किसिमको संघ खोल्ने हो सो को यकिन भईसकेपछि सम्बन्धित संघको सदस्यता प्राप्त गर्न सक्ने योग्यता पुगेका संस्था वा संघहरुको प्रतिनिधिहरु मिलेर सम्पूर्ण संस्था वा संघहरुका प्रतिनिधिहरुको उपस्थितिमा प्रथम प्रारम्भिक भेला बोलाई निम्न विषयहरुमा प्रस्ताव राखी निर्णय गर्नु पर्दछ :-

-1_ संघ खोल्ने विषयमा,

-2_ संघको नाम, ठेगाना सम्वन्धमा,

-3_ संघको शेयर (प्रति शेयर कति राख्ने) र प्रवेश शुल्क सम्वन्धमा,

-4_ संघको तदर्थ संचालक समिति गठन सम्वन्धमा,

-5_ संघको विनियमको मस्यौदा तयारीको जिम्मा दिने सम्बन्धमा, (उपस्थित सदस्य प्रतिनिधिहरु मध्ये कसैलाई विनियमको मस्यौदा तर्जुमा गर्न जिम्मा दिने वा विनियम मस्यौदा समिति गठन गर्ने वा कुनै विशेषज्ञको सेवा लिने निर्णय गर्ने)

-6_ शेयर र प्रवेश शुल्क वापत उठेको रकम तोक्ने सम्वन्धमा,

-7_ प्रस्तावित आर्थिक तथा प्रशासनिक नियमावलीको मस्यौदा, तर्जुमा गर्न जिम्मा दिने सम्बन्धमा (विनियम तर्जुमाको जस्तै प्रकृया अपनाउने)

-8_ कार्य योजना तर्जुमा गर्न जिम्मा दिने सम्वन्धमा,

-9_ कार्यक्षेत्र निर्धारण सम्वन्धमा,

1_ उल्लेखित विषयहरुमा निर्णय गर्दा सर्वप्रथम सम्पूर्ण संघ सस्थाका प्रतिनिधिहरु उपस्थित भई प्रस्तावित विषयहरुमा छलफल गरी निर्णय गर्नु पर्दछ।

2_ माथि उल्लेखित विषयहरुमा व्यापक छलफल गरि निर्णय भईसकेपछि भेलामा उपस्थित सम्पूर्ण प्रतिनिधिहरुले निर्णय लेखिएको निर्णय पुस्तिकाको पृष्ठ पृष्ठको शिर र पुच्छारमा दस्तखत गरि वन्द गर्नुपर्नेछ ।

(ख) दोश्रो भेला

प्रथम भेलाले सुम्पेको जिम्मेवारी जस्तै प्रस्तावित संघको मस्यौदा विनियम, आर्थिक तथा प्रशासनिक नियमावली, कार्ययोजना तयार गरे पश्चात प्रथम प्रारम्भिक भेलामा उपस्थित सवै प्रतिनिधि सदस्यहरु उपस्थित भई निम्न विषयमा छलफल गरी निर्णय लिनु पर्दछ :

-1_ मस्यौदा विनियम उपर छलफल गरी निर्णय लिने (मस्यौदा विनियममा उल्लेखित विषयहरु मध्ये कम्तीमा देहायका विषयमा छलफल गर्नुपर्ने छ)

(क) प्रस्तावित संघको उद्देश्य र कार्यहरुको सम्बन्धमा,

(ख) सदस्यहरुको जिम्मेवारी र जवाफदेही सम्बन्धमा,

(ग) कोषहरुको रकम बाडँफाँड सम्बन्धमा,

(घ) व्यवस्थापक/कर्मचारीहरुको जिम्मेवारी र जवाफदेहीताको सम्बन्धमा,

(ङ) संचालक समितिको काम कर्तव्य र अधिकारको सम्बन्धमा,

(च) विभागबाट जारी भएको मापदण्डका समावेश भएका विषयहरु ।

(२) संघको कार्ययोजनाको सम्बन्धमा छलफल गरी निर्णय गर्ने संघको कार्य योजनाको सम्वन्धमा कम्तीमा निम्न विषयमा छलफल गर्नु पर्नेछ :

(क) संघको विनियममा उल्लेखित उद्देश्यहरु पूरा गर्न सकिने खालका कार्ययोजना छ छैन ?

(ख) उल्लेखित उद्देश्य प्राप्तिको लागि के कति पूंजी आवश्यक पर्छ र सो पूर्जी संघसंग छ वा छैन ?

(ग) संघको उक्त कार्यमा के कति रकम लाग्छ र कति बचत हुन सक्छ

(घ) अन्य सम्वद्ध र आवश्यक विषयहरु ।

(३) आर्थिक तथा कर्मचारी प्रशासन नियमावलीको सम्बन्धमा (आवश्यकतानुसार)

(५) सदस्य संस्थावाट उठेको शेयर रकम र प्रवेश शुल्क वापतको रकम जिम्मा लिने सम्बन्धमा

(६) संघ दर्ता पश्चात संघको रकम कुन बैकको कुन खातामा जम्मा गर्ने र कुन कुन व्यक्तिबाट खाता संचालन हुने सो सम्बन्धमा (सहकारी नियमावली २०४९ को नियम १७ संग प्रतिकूल नहुने गरी)

९. सहकारी संघ दर्ता निवेदन साथ पेश गर्नु पर्ने कागजातहरु :

माथि लेखिए अनुसार प्रस्तावित विनियम, कार्ययोजना, विभिन्न प्रस्तावहरुमाथि छलफल भै निर्णय भैसकेपछि निम्न कागजात संलग्न राखि यदि प्रस्तावित संघ, केन्द्रीय सहकारी संघ भए सहकारी विभागमा र यदि प्रस्तावित संघ, विषयगत जिल्ला संघ वा जिल्ला सहकारी संघ भए सम्वन्धित डिभिजन सहकारी कार्यालयमा दर्ताको लागि सहकारी नियमावली, २०४९ को अनुसूचीमा दिएको नमूना वमोजिमको आवदेन फाराम (निर्देशिकाको अनूसूची-४ वमोजिमको ढांचामा) भरी रु १०।- को टिकट टाँसी आवेदन दिनुपर्दछ :-

l= प्रस्तावित संघको प्रमाणित सक्कल विनियम २ प्रति (यदि संघ खोल्ने जिल्ला भन्दा अर्कै जिल्लाको प्रादेशिक अधिकार क्षेत्र भएको डिभिजन सहकारी कार्यालयवाट दर्ता गर्नुपर्ने भएमा विनियम ३ प्रति)

2= प्रस्तावित संघको दुई प्रति आर्थिक तथा प्रशासनिक नियमावली, प्रमाणित सक्कल (ऐच्छिक)

3= प्रस्तावित संघको सक्कलै प्रमाणित कार्ययोजना २ प्रति,

4= प्रथम प्रारम्भिक भेला र दोस्रो भेलाका निर्णयहरुको प्रमाणित प्रतिलिपि (अधिकार प्रत्यायोजन गरिएका व्यक्तिहरुबाट प्रमाणित) १ प्रति ।

5= आवेदन गर्ने संस्था वा संघको विवरण (दर्ता प्रमाण पत्रको प्रतिलिपिहरु र आवेदन गर्ने संघ/संस्थाका प्रतिनिधिहरुको विवरण र दस्तखत सक्कलै २ प्रति । (अनुसूची-११ बमोजिमको)

6= प्रस्तावित संघको तदर्थ संचालक समितिको विवरण अनुसूची-१२ बमोजिमको ।

7= संघ/संस्थाको प्रतिनिधि भएको संस्था/संघको निर्णय र प्रमाणित पत्र ।

8= शेयर र प्रवेश शुल्क वापतका रकम जिम्मा लिनेको भरपाई अनुसूची-८ बमोजिमको (यस्तो जिम्मा लिने व्यक्ति तदर्थ समितिको सदस्य हुनुपर्दछ)

9= संघको प्रस्तावित संस्था वा संघको कर्मचारीको दरवन्दी विवरण (ऐच्छिक)

10= संघको सदस्यता र सो को लागि संस्थाको प्रतिनिधि कसलाई तोकिएको हो सो को निर्णयको प्रमाणित प्रतिलिपि ।

11= संघ दर्ता गर्नको लागि आवेदन गर्न पत्रिकामा प्रकाशित सूचनाको सक्कलै पत्रिका

12= प्रतिनिधिहरुको नेपाली नागरिकताको प्रमाणित प्रतिलिपि (नोटरी पव्लिकबाट प्रमाणित)

परिच्छेद - ४
विविध

१०. सहकारी संघ/संस्थाको दर्ता गर्दा ध्यान दिनु पर्ने विषयहरु

संस्था वा संघ दर्ता गर्ने अधिकार प्राप्त अधिकारीले आफु समक्ष संस्था वा संघ दर्ताका लागि पेश हुन आएको प्रस्तावित विनियममा देहायका विषयहरुको गम्भीरता पूर्वक अध्ययन गरी संघ वा संस्था दर्ता गर्नु पर्नेछ ।

-1_ संस्था/संघको उद्देश्य सहकारी सिद्धान्तसंग मिल्ने खालको छ छैन ?

-2_ संस्थाको कार्य क्षेत्र सदस्यले सेवा लिन र दिन सक्ने भौगालिक सीमा भित्रको छ छैन?

-3_ संस्था दर्ताका लागि पेश गरिएको आवेदनमा उल्लेखित आवेदकहरु सो संस्थाको कार्यक्षेत्र भित्र वसोवास गर्ने हुन वा होइनन् ?

-4_ संस्थाको कार्य प्रकृति सदस्यको आवश्यकतालाई समेट्ने खालको छ छैन?

-5_ संस्थाको कार्यक्रम सदस्यको पेशा, रोजगारी र व्यवसायमा टेवा पुऱ्याउने खालको छ छैन ?

-6_ संस्थाको विनियम सहकारी सिद्धान्त, सहकारी ऐन, नियम विभागबाट जारी भएको मापदण्ड तथा विभागवाट समय समयमा गरिएका परिपत्र अनुरुपको छ छैन?

-7_ संस्था र सदस्य वीच निरन्तर कारोवार हुन सक्ने अवस्था छ छैन ?

-8_ संस्थाको विनियम समान आवश्यकता र समान चाहना भएका व्यक्तिहरुले स्वेच्छिक रुपमा संस्थाको सदस्यता माग गर्दा सदस्यता प्रदान गर्न सक्ने खालको छ छैन?

-9_ संस्थाको कार्य योजना सदस्यको व्यवसायिक हित गर्ने खालको छ छैन?

-10_ प्रारंभिक सहकारी संस्थामा प्राकृतिक व्यक्तिमात्र सदस्य हुन भएकोले संस्था दर्ता गर्दा निवेदन दिने आवेदकहरु अलग अलग परिवारका कम्तिमा २५ जना व्यक्तिहरु हुन वा होइनन् ।

माथि उल्लेखित विषयहरुको प्रतिकूल हुने गरी प्राप्त हुन आएका संस्था वा संघको दर्ता सम्वन्धी निवेदन उपर कारवाही अघि बढाउन नसकिने भए सहकारी ऐन, २०४८ को दफा ६ बमोजिम सो को जानकारी वा माथि उल्लेखित विषयहरुको प्रतिकूल नहुने गरी प्रस्तावित विनियममा परिमार्जन गर्न सम्वन्धित पक्षलाई सम्वन्धित अधिकारीले तुरुन्तै जानकारी दिनु पर्नेछ ।

११. संशोधन र खारेजी :

-1_ यो निर्देशिकामा उल्लेखित प्रावधानहरु विभागीय निर्णय र परिपत्रहरुवाट समय समयमा आवश्यकतानुसार संशोधन एवं परिमार्जन गर्न सकिनेछ ।

-2_ यो निर्देशिका लागू भएपछि विभागवाट यस अघि लागू गरिएको संस्था/संघ दर्ता निर्देशिका (तेश्रो संस्करण, २०६२) स्वतः खारेज हुनेछ ।

१२. सहकारी सिद्धान्तहरु :

सहकारी ऐन, २०४८ को दफा ३ मा सहकारी सिद्धान्त भन्ने शव्दहरुको प्रयोग गरिएको छ तापनि सहकारी सिद्धान्तको परिभाषा गरिएको छैन । सहकारी अभियानमा सम्वद्ध सवै सहकारीकर्मीहरुले सहकारी सिद्धान्तहरुको वारेमा जानकारी राख्नु सामान्य समझको विषय भएको छ । तसर्थ सहकारी सिद्धान्तहरुको आधिकारीक जानकारी अन्तर्राष्ट्रिय सहकारी महासंघ (क्ष्अब) को सन् १९९५ को सेप्टेम्वरमा सम्पन्न महासभावाट व्याख्या गरिएका सहकारी सिद्धान्तहरु कै अनुशरण गरी सहकारी संघ/संस्थाहरु संचालन हुनु पर्ने भएकोले ती सिद्धान्तहरुलाई सम्बद्ध पक्षको जानकारीका लागि यहां उल्लेख गरिएको छ ।

१) स्वेच्छिक तथा खुल्ला सदस्यता

सहकारी एक स्वैच्छिक संगठन हो । सहकारीवाट प्राप्त हुने सेवा, सुविधाहरु उपभोग गर्न र सदस्यताको उत्तरदायित्व वहन गर्न स्वीकार गर्नेहरुका लागि लिङ्ग, जाती, सामाजिक, जातीय, राजनैतिक वा धार्मिक भेदभाव विना यसको सदस्यता खुल्ला रहेको हुन्छ ।

२) सदस्यहरुद्वारा प्रजातान्त्रिक नियन्त्रण :

सहकारी सदस्यहरुद्वारा नियन्त्रित प्रजातान्त्रिक संस्था हो । यसका सदस्यहरु संस्थाको नीति निर्धारण र निर्णय गर्न सक्रिय रुपमा सहभागी हुन्छन् । प्रारम्भिक सहकारी संस्थाका सदस्यहरु एक सदस्य एक मतको आधारमा संस्थाको नीति निर्धारण र निर्णयमा सहभागी रहन्छन् । जति सुकै शेयर खरिद गरेको भए पनि सदस्यहरुका विचमा समान मत अधिकार (एक व्यक्ति एक मत) रहेको हुन्छ । संस्थाका निर्वाचित प्रतिनिधिहरु सदस्यहरु प्रति उत्तरदायि रहन्छन् । साथै अन्य तहका सहकारीहरु पनि प्रजातान्त्रिक आधारमै गठन गरिन्छन् ।

३) सदस्यहरुद्वारा आर्थिक सहभागिता :

सहकारीको पूँजी उपर यसका सदस्यहरुको न्यायिक अथवा समान सहभागिता र प्रजातान्त्रिक नियन्त्रण रहेको हुन्छ किनभने उक्त पूंजीको केही भाग सदस्यहरुकै साझा सम्पत्ति हुन्छ । सहकारीमा केही वचत भए सदस्यहरुले शेयर सदस्यता वापत सीमित रुपमा लाभांश प्रांप्त गर्दछन् । सदस्यहरुले बचतलाई विशेष गरी सहकारी विकासका लागि सञ्चित कोष स्थापना गरेर (यसको निश्चित अंश अविभाज्य हुन्छ । सहकारीसंग गरेको कारोवारको अंशको आधारमा सदस्यहरुलाई लाभ पुर्‍याउन र सदस्यहरुले निर्धारण गरेको अन्य कार्यहरुलाई सहयोग गर्न विनियोजन गरेका हुन्छन् ।

४) स्वायत्तता र स्वतन्त्रता :

सहकारी स्वायत्त, स्वावलम्वी र सदस्यहरुद्वारा नियन्त्रित संगठन हो । उनीहरुले सरकार तथा अन्य निकायसित कुनै सम्झौता गर्नु पर्दा वा वाह्य श्रोतवाट पूंजी जुटाउनु पर्दा आफ्ना सदस्यहरुको हुने प्रजातान्त्रिक नियन्त्रण र स्वायत्ततामा आँच नआउने शर्तमा गर्दछन् ।

५) शिक्षा, तालिम र सूचना ::

सहकारीले आफ्ना सदस्य, निर्वाचित प्रतिनिधि र कर्मचारीलाई सहकारी शिक्षा तथा तालिम प्रदान गर्दछ् यसले गर्दा उनीहरुले सहकारीको विकासका निमित्त प्रभावकारी योगदान पुऱ्याउन सक्षम हुन्छन् । यस्ता शिक्षा र तालिमले सर्वसाधारण जनता विशेष गरी तरुण पुस्ता र वैचारिक नेताहरुलाई सहकारीको प्रकृति तथा लाभवारे सुसूचित गर्न मद्दत पुऱ्याउंछ् ।

६) सहकारी बीच पारस्परिक सहयोग :

सहकारीले आफ्ना सदस्यहरुलाई प्रभावकारी तवरले सेवाहरु उपलव्ध गराउंदछन् । सहकारी आन्दोलनको सृदृढीकरणका लागि स्थानीय, राष्ट्रिय, क्षेत्रीय र अन्तर्राष्ट्रिय सहकारिताको माध्यमद्वारा परस्पर मिलेर काम गर्दछन् ।

७) समुदायप्रति चासो :

सदस्यहरुद्वारा निर्धारण गरिएका नीतिहरुकै आधारमा समुदायको हित र दिगो विकासका लागि काम गर्नु सहकारीहरुको जिम्मेवारी भित्रै पर्दछ ।

१३. ऋण संघ संचालन गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय सिद्धान्तहरु :

विश्व ऋण परिषदको साधारण भेलाद्वारा २४ अक्टोवर १९८२ मा पारित सिद्धान्तहरु वचत तथा ऋणको कारोवार गर्ने संघ/संस्थाहरुको लागि मार्ग दर्शक सिद्धान्तका रुपमा रहेका छन् । उक्त सिद्धान्तका आधारमा वचत तथा ऋण कारोवार गर्ने सहकारी संघ/संस्थाहरुले आफ्नो बचत तथा ऋणको कारोवार संचलन गर्नु पर्दछ । विश्व ऋण परिषदवाट पारित सिद्धान्तहरु सम्वद्ध पक्षको जानकारीका लागि यहां उल्लेख गरिएको छ :-

(क) प्रजातान्त्रिक संरचना

(१) खुल्ला र स्वेच्छिक सदस्यता :

सामुहिक सम्झौताको परिधि भित्र रही संस्थाको सेवाहरु उपयोग गर्ने दायित्व निर्वाह गर्न मञ्जुर गर्ने सबैका लागि वचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको सदस्यता प्राप्त गर्न खुल्ला राखिएको हुन्छ र यसको सदस्यता स्वेच्छिक हुन्छ ।

(२) प्रजातान्त्रिक नियन्त्रण :

बचत तथा ऋण सहकारी संघ/संस्थाका सम्पूर्ण सदस्यहरुको मताधिकार "एक व्यक्ति एक मत" मा आधारित हुन्छ । संस्थावाट गरिने निर्णयमा सदस्यहरुको प्रत्यक्ष सहभागीता हुन्छ । यसको कार्यान्वयन बचत वा शेयर लगानीको परिमाणको आधारमा नभई प्रजातान्त्रिक सिद्धान्त अनुरुप अनुपातिक वा प्रतिनिधित्वको रुपमा मतदान गर्ने पद्धतीवाट हुने गर्दछ । आफ्नै नियम, विनियमको परिधि भित्र रही संस्थाको सेवाको उद्देश्यले यसका सदस्यहरुवाट संचालन हुने यस्ता संगठन स्वायत्त र स्वयंसेवी हुनाले यसका संचलकहरुले कुनै प्रकारको पारिश्रमिक पाउँदैनन् । तर न्यायोचित खर्चको सोध भर्ना भने दिन सकिनेछ ।

(३) समानता : बचत तथा ऋण संघ/संस्थामा जात जाति, लिङ्ग, धर्म र राजनीतिक आधारमा सदस्यहरुलाई भेदभाव गरिंदैन ।

(ख) सदस्यलाई सेवा

(४) सदस्यलाई सेवा :

बचत तथा ऋण संस्थामा आवद्ध सम्पूर्ण सदस्यहरुको सामाजिक र आर्थिक विकासका लागि संस्थाले सेवा प्रदान गर्दछ ।

(५) सदस्यहरुलाई लाभांश वितरण :

बचतको व्यवस्थापन गर्न उत्प्रेरणा, ऋण वितरण र अन्य सेवा प्रदान गर्न बचत तथा ऋण संस्थाको स्थिति अनुरुप बचत गरेको रकममा मुनासिव व्याज दरमा व्याज वितरण गरिन्छ । संस्थाले गरेको कारोवारवाट बचेको खुद आयको निश्चित अंश जगेडा कोषमा छुट्याईन्छ , स्थिर पूँजी वापत निष्काशन गरिएको शेयरमा निश्चित लाभांश भुक्तानी पछिको मुनाफाको बांडफांड विनिमयमा उल्लेख भए अनुरुप छुट्याउने गरिन्छ । यसवाट सदस्य वाहेक अरुलाई कुनै प्रभाव पर्ने छैन सदस्यहरुले गरेको कारोवारको अनुपातमा व्याजको रुपमा वा संरक्षकत्व जगेडा कोषको रकम वा प्रत्यक्ष सहयोग पुग्ने वा सदस्यहरुलाई आवश्यक थप सेवा पुऱ्याउन प्रयोग गरिन्छ ।

(६). आर्थिक स्थायित्व :

बचत तथा ऋण संघ/संस्थाको प्रमुख नीति वित्तिय स्थिरता प्राप्त गर्न पर्याप्त मात्रामा जगेडा कोषको स्थापना र आन्तरिक नियन्त्रण एवं सदस्यहरुलाई

नियमित सेवा प्रदान गराउनु हो । तत् दिशामा यी संघ/संस्थाहरु क्रियाशिल हुनु पर्दछ ।

(ग) सामाजिक उद्देश्यहरु

(७) अनवरत शिक्षा :

बचत तथा ऋण संघ/संस्थाले सदस्य, पदाधिकारी, कर्मचारी र सर्वसाधारण जनताहरुलाई आर्थिक मितव्ययीता, सामाजिक चेतना, प्रजातान्त्रिक नियन्त्रण र आपसी स्वावलम्वनका सिद्धान्तहरुको प्रवर्द्धन सम्वन्धमा शिक्षा दिन्छ । वित्तिय व्यवस्थापन र ऋणको उचित परिचालनका साथसाथै सदस्यहरुको जिम्मेवारी अधिकारहरु, सामाजिक र आर्थिक विकास जस्ता विषयहरुमा सदस्यहरुलाई आवश्यक जानकारी उपलव्ध गराइन्छ । यस्तो प्रक्रियामा निरन्तरता हुनु पर्दछ ।

(८) सहकारीहरु बीच सहयोग :

बचत तथा ऋणका संघ/संस्थाले आफ्नो क्षमता अनुरुप सहकारी दर्शन, सिद्धान्त र मान्यताहरुको व्यवहारिक प्रचलत तथा विकासमा अन्य ऋण संघ/संस्था, सहकारीहरु र स्थानीय, राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय तहका समुदाय र तिनका सदस्यहरुका वीच सहयोग गरी उनीहरुको चाहनाको अधिकतम ख्याल राख्दछ ।

(९) सामाजिक दायित्व :

सामाजिक विकास एवं मानव श्रोतको परिचालन गरी सहकारीको भावना जगाउन बचत ऋण संघ/संस्था निरन्तर प्रयत्नरत हुन्छन र यसले व्यक्तिगत सदस्यहरु तथा वृहत समुदाय दुवै क्षेत्रमा सामाजिक न्यायको विकास गर्छ । संघ/संस्थाको लक्ष्य अनुभूति गर्ने र प्राप्त गर्न सक्षम हुने सदस्यहरुलाई सेवा प्रदान गरिन्छ । यसले समुदायको आवश्यकता र चाहना अनुरुप सदस्यहरुको अधिकतम हितलाई ध्यानमा राखि समुचित निर्णय गर्ने गर्दछ ।

अनुसूची-१

पहिलो प्रारम्भिक भेला

आज मिति .... गतेका दिन हामी निर्धारित कार्यक्षेत्र भित्र बसोबास गर्ने तपसिलका व्यक्तिहरुको उपस्थितिमा तथा श्री .... को अध्यक्षतामा एउटा सहकारी संस्था लि. खोली सदस्यहरुको आर्थिक तथा सामाजिक स्तर उठाउने अभिप्रायले यो पहिलो प्रारम्भिक भेला बसी विविध विषयहरुमाथि गहन छलफल गरी समसामयिक र सान्दर्भिक निर्णय गरियो ।

सि.नं.	नाम, थर	ठेगाना	दस्तखत
१			
२			

उपस्थित सबै व्यक्तिहरुको नाम, ठेगाना राखी दस्तखत गर्ने ।

प्रस्तावहरु :

१. संस्था खोल्ने सम्बन्धमा ।
२. संस्थाको नाम र ठेगाना सम्बन्धमा ।
३. संस्थाको उद्देश्य र कार्य सम्बन्धमा ।
४. कार्यक्षेत्र निर्धारण सम्वन्धमा ।
५. शेयर र प्रवेश शुल्क निर्धारण सम्बन्धमा ।
६. तदर्थ सञ्चालक समिति गठन सम्बन्धमा ।
७. संस्थाको विनियम, कार्ययोजना, आर्थिक तथा प्रशासनिक नियम लगायत वचत तथा ऋण नीति वनाउने सम्वन्धमा । (वचत तथा ऋण नीति वचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको हकमा र सानो कार्य क्षेत्र हुने व्यवसायिक संस्थाको हकमा मात्र)
८. शेयर र प्रवेश शुल्क वापत उठेको रकम जिम्मा सम्बन्धमा ।
९. स्व-घोषण पेश गर्ने सम्बन्धमा ।
१०. विविध

निर्णयहरु :

निर्णय नं. १

प्रस्ताव नं. १ माथि छलफल गर्दा हामी निश्चित कार्य क्षेत्रभित्र बसोबास गर्ने मानिसहरुको आर्थिक सामाजिक स्तर उठाउन विभिन्न आयमूलक कार्यक्रम, संचालन गरी सदस्यहरुको आवश्यकता पूरा गर्ने अभिप्रायले सहकारी ऐन, नियम बमोजिम एउटा .... सहकारी संस्था लिमिटेड खोल्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. २

प्रस्ताव नं.२ माथि छलफल गर्दा प्रस्तावित सहकारी संस्थाको नाम ...... सहकारी संस्था लिमिटेड राख्ने निर्णय गर्दै प्रस्तावित यस सहकारी संस्थाको ठेगाना .... राखी कार्यालय स्थापना गर्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ३

संस्थाको व्यवसायलाइ ध्यानमा राखी संस्थाको उद्देश्य र कार्यहरु विनियममा उल्लेख गर्ने र सोही बमोजिम तर्जुमा गर्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ४

प्रस्ताव नं.४ माथि छलफल गर्दा प्रस्तावित यस .... सहकारी संस्था लिमिटेडको कार्यक्षेत्र .... जिल्लाको .... गा.वि.स. ⁄ न.पा. राख्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ५

प्रस्ताव नं.५ माथि छलफल गर्दा प्रस्तावित .... सहकारी संस्था लिमिटेड शेयर शुल्क प्रति शेयर रु. ...... र प्रवेश शुल्क रु. .... राख्ने निर्णय सर्वसम्मतिबाट गरियो । संस्थाको शेयर पूजिँ रु. .... राख्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ६

प्रस्ताव नं. ६ सम्बन्धमा छलफल गर्दा आजको भेलाबाट प्रस्तावित ...... सहकारी संस्था लिमिटेडको तदर्थ संचालक समिति देहाय बमोजिमको गठन गर्ने निर्णय सर्वसम्मत पारित गरियो ।

सि.नं.	पद	नाम, थर
१	अध्यक्ष	.
२	उपाध्यक्ष	.
३	सचिव	
४	कोषाध्यक्ष	
५	सदस्य	
६	सदस्य	
७	सदस्य	

निर्णय नं. ७

प्रस्ताव नं.७ माथि छलफल गर्दा प्रस्तावित यस सहकारी संस्थालाई विधिवत दर्ता गरी सु-संचालन गर्नको लागि आवश्यक पर्ने संस्थाको विनियम बनाउनको लागि तपसिल बमोजिमका व्यक्तिहरु रहने गरी एक विनियम मस्यौदा उपसमिति गठन गर्ने र उक्त उपसमितिले मिति २०....।......।....... मा हुने दोश्रो भेलामा विनियमको मस्यौदा पेश गर्ने निर्णय पारित गरियो ।

संयोजक :

सदस्य :

सदस्य :

निर्णय नं. ८

प्रस्ताव नं. ८ सम्बन्धमा छलफल गर्दा संस्था दर्ता गर्ने प्रयोजनको लागी उठाइएको सम्पूर्ण सदस्यहरुबाट प्राप्त भएको शेयर शुल्क वापतको रकम रु. ..... र प्रवेश शुल्क वापतको रकम रु. ..... गरी जम्मा उठेको रकम रु. ...... (

अक्षेरुपी ....) संस्था दर्ता भए पश्चात संस्थाको नाममा बैंक खाता खोली जम्मा गर्ने गरी हालको लागि संस्थाका तदर्थ समितिका .... श्री .... जिम्मा दिने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ९

प्रस्ताव नं. ९ माथि छलफल गर्दा प्रस्तावित यस सहकारी संस्थाको स्व-घोषणा तयार गरी मिति .... मा हुने दोश्रो भेलामा पेश गर्ने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं.१०

प्रस्ताव नं. १० माथि छलफल गर्दा संस्थाको दोश्रो भेला मिति .... मा गर्ने निर्णय गरियो । साथै आजको यस प्रारम्भिक भेलाले सहकारी संस्था खोल्ने सम्बन्धमा महत्वपूर्ण निर्णय गरेको हुँदा उपस्थित सहभागीलाई भेलाको सभापतित्व ग्रहणकर्ताबाट धन्यवाद ज्ञापन गर्दै संस्था दर्ता गर्न सवैले आ-आफ्नो क्षेत्रबाट मन, बचन र कर्मले सहयोग गर्ने सामुहिक प्रतिवद्धताका साथ पहिलो प्रारम्भिक भेला समापन गर्ने निर्णय गरियो ।

अनुसूची-२

दोश्रो भेला

मिति २०...।....।.... गतेका दिन हामी निर्धारित कार्य क्षेत्र भित्र बसोबास गर्ने तपसिलका व्यक्तिहरुको उपस्थितिमा तथा प्रस्तावित .... सहकारी संस्थाको तदर्थ संचालक समितिका अध्यक्ष श्री ....को अध्यक्षतामा दोस्रो भेला बसी विविध विषयहरुमाथि गहन छलफल गरी समसामयिक र सान्दर्भिक निर्णय गरियो ।

सि.नं.	नाम, थर	ठेगाना	दस्तखत
१			
२			

उपस्थित सबै व्यक्तिहरुको नाम, ठेगाना राखी दस्तखत गर्ने ।

प्रस्तावहरु :

१ मस्यौदा विनियम उपर छलफल गरी निर्णय लिने सम्बन्धमा
२ कार्ययोजनाको विषयमा छलफल गर्ने र निर्णय लिने सम्बन्धमा
३ संस्था दर्ता गर्न अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने सम्बन्धमा
४ संस्था दर्ता पश्चात शेयर र सदस्य प्रवेश शुल्क वापत उठेको रकम कुन बैंकमा खाता खोली जम्मा गर्ने र खाता संचालन कस कसवाट हुने सम्बन्धमा
५ स्वघोषण पत्र, वचत तथा ऋण परिचालन निर्देशिका, आर्थिक तथा प्रशासनिक नियमावली पारित गर्ने सम्बन्धमा ।

निर्णयहरु :

निर्णय नं. १

प्रस्ताव नं.१ माथि छलफल गर्दा प्रस्तावित यस ...... सहकारी संस्था लिमिटेडको विनियम बनाउनको लागि मिति २०...... गते श्री .... को संयोजकत्वमा गठित विनियम मस्यौदा समितिले पेश गरेको विनियमको मस्यौदा माथि प्रथम प्रारम्भिक भेलामा प्रस्तावित छलफलका विषयहरु माथि व्यापक छलफल गरी सर्वसम्मतीले पारीत गर्ने निर्णय गरियो साथै उक्त विनियमको प्रत्येक पानामा हस्ताक्षर गर्नको लागि तदर्थ संचालक समितिलाई अधिकार दिने निर्णय पारित गरियो ।

निर्णय नं. २

प्रस्ताव नं.२ माथि छलफल गर्दा तदर्थ संचालक समितिले पेश गरेको कार्ययोजना सम्बन्धमा छलफल गरी सर्वसम्मतीले पारित गरियो ।

निर्णय नं. ३

यस सम्बन्धमा छलफल गर्दा प्रस्तावित यस सहकारी संस्था लि. दर्ता गर्ने सिलसिलामा सवै संचालकहरु सम्बन्धित निकायमा उपस्थित भएर कार्य गर्न विभिन्न व्यवहारिक कठिनाइले गर्दा असंभव हुने भएकोले संस्था दर्ता गर्न एवं विनियम लगायतका अन्य कागजातमा आवश्यक सामान्य थपघट गरी प्रमाणित गर्नको लागि तदर्थ संचालक समितिका ...... श्री ....लाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने निर्णय पारित गरियो ।

निर्णय नं.४

प्रस्ताव नं. ४ माथि छलफल गर्दा यस संस्थाका सदस्यहबाट उठेको रकम संस्था दर्ता भए पश्चात संस्थाले तोकेको बैंकमा तदर्थ संचालक समितिका अध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षको संयुक्त दस्तखतबाट संचालन हुने गरी संस्थाको नाममा खाता खोल्ने निर्णय सर्वसम्मतिले पारित गरियो ।

निर्णय नं. ५

यस सम्बन्धमा छलफल गर्दा तदर्थ समितिले पेश गरेको सम्भाव्यता अध्ययन र स्व-घोषणा पत्रको मस्यौदा उपर छलफल गरी सर्व सम्मतिले पारित गर्ने निर्णय गरियो साथै उक्त प्रतिवेदनको प्रत्येक पानामा हस्ताक्षर गर्न तदर्थ समितिलाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने निर्णय गरियो । साथै संस्थाको वचत तथा

ऋण नीति, आर्थिक तथा प्रशासनिक नियमावली उपर व्याप छलफल गरी पारित गर्ने निर्णय गरियो ।

अनुसूची -३

सहकारी संघ/संस्थाको कार्ययोजनाको ढा‘‘चा

सहकारी संघ/संस्थाको नाम :-

सहकारी संघ/संस्थाको ठेगाना :-

क) उद्देश्य :-

१ ....
२ ....
३ ....
४ ....
५ ....
६ ....

ख) कार्यहरु :-

१ ....
२. ....
३ ....
४ ....
५ ....
६ ....

ग) उपयुक्त कार्यहरुको लागि आवश्यक पू‘‘जी :-

(अ) १. स्थिर पूंजी :-

l= जग्गा र भवन ....रु. ....
2= मेशिनरी औजार ....रु. ....
3= फर्निचर ....रु. ....
4= अन्य सामान खुलाउने
(क) ....रु. ....
(ख) ....रु. ....
(ग) ....रु. ....
(घ) ....रु. ....
(ङ) ....रु. ....

कूल स्थिर पूँजी रु. ....

२. चालु पू‘‘जी :-

l= कच्चा पदार्थ ....रु. ....

2= विक्रीको लागि उपभोग्य बस्तु (लागत मूल्य) ....रु. ....

3= अन्य सामाग्री....................रु. ....

4= सदस्य ऋण ....रु. ....

5= ....रु. ....

कूल स्थिर पूँजी रु. ....

---

३. पू‘‘जी श्रोत रकम :-

l= शेयर पूँजी (रु.........।- का दरले
(कित्ता र शेयर विक्रीवाट) रु. ....

2= बैंक ऋण रु. ....

3= संस्थागत पूँजी जगेडा कोष रु. ....

4= सदस्यतावाट प्राप्त बचत निक्षेप रु. ....

5= अन्य (खुलाउने) रु. ....

४. संस्थाको आय :

l= कमिशन (सामान खरिद विक्रीवाट रु. ....

2= लाभ (उत्पादित बस्तुको विक्रीवाट
लागत मूल्य कटाई बाँकी) रु. ....

3= प्राप्त व्याज (बैंक निक्षेपमा) रु. ....

4= उत्पादन विक्रीवाट प्राप्त रु. ....

5= सेवा शुल्क रु. ....

6= प्रवेश शुल्क रु. ....

7= अन्य खुलाउने

(क) .... रु. ....

(ख) .... रु. ....

(ग) .... रु. ....

५. खर्चहरु

l= तलव रु. ....

2= भत्ता रु. ....

3= मसलन्द रु. ....

4= प्रशासनिक खर्च रु. ....

5= ऋणको व्याज रु. ....
6= सम्पतिमा ह्रास कट्टि रु. ....
7= मर्मत सम्भार रु. ....
8= लेखापरीक्षण शुल्क रु. ....
9= अन्य (केही भए खुलाउने)

क) .... रु. ....
ख) .... रु. ....
ग) .... रु. ....

रु. ....

६. खुद आय (बचत) :

1= आय (४) रु. ....
2= व्यय (५) रु. ....
3= खुद बचत (४ - ५) रु. ....

७. प्रतिशत

1= कूल लगानीमा आय प्रतिशत ....
2= कूल शेयर पूंजीमा आय प्रतिशत ....

अनुसूची -४
सस्था वा संघ दर्ता निवेदनको ढा“चा :

श्री रजिष्ट्रारज्यू,
....

विषय : सहकारी संस्था वा संघको दर्ता ।

महोदय,

हामी देहायका व्यक्तिहरु/संस्थाहरु, संघहरु देहायका कुराहरु खोली देहायको संस्था/संघको उद्देश्य अनुरुप संस्था/संघले तत्काल गर्ने कार्य सम्वन्धी योजना र प्रस्तावित संस्था/संघको विनियम २ प्रति यसै साथ पेश गरेका छौं ।

१. संस्था/संघ सम्वन्धी विवरण :-

(क) प्रस्तावित संस्था/संघको नाम :-
(ख) ठेगाना :-
(ग) उद्देश्य :-
(घ) मुख्य कार्य :-

(ङ) कार्यक्षेत्र :-

(च) दायित्व :-

(छ) सदस्य संख्या :-

१. महिला .... जना

२. पुरुष .... जना

(छ) कूल शेयर पूँजी :

(ज) विक्री गर्ने शेयर संख्या र त्यसको रुपैंया :-

आवेदक

....

मिति :-

तदर्थ अध्यक्ष / संयोजक

...........सहकारी संघ/संस्था लि.

द्रष्टव्य : संस्था संघले आफ्नो ठेगाना हेरफेर गर्नु परेमा हेरफेर गरेको मितिले सात दिन भित्र त्यसको सूचना रजिष्ट्रार समक्ष पठाउनु पर्नेछ ।

अनुसूची - ५
अधिकार प्रत्योजनको ढा“चा

श्रीमान सहकारी अधिकृतज्यू   मिति : २०.......।.....।
डिभिजन सहकारी कार्यालय, ... ।

विषय :- अधिकार प्रत्यायोजन ।

महोदय,

यस प्रस्तावित .... सहकारी संस्था लिमिटेडको मिति २०....।.....। गते बसेको दोश्रो भेलाले गरेको निर्णय अनुसार उक्त संस्था दर्ता गर्ने क्रममा प्रचलित ऐन नियम बमोजिम प्रकृया पूरा गर्नको निमित्त आवश्यक पर्ने काम कारवाही गर्नको लागि तथा विनियमा सामान्य थपघट गरी प्रमाणकिरण गर्ने लगायतका संपूर्ण अधिकार निम्न दस्तखत नमूना भएको तदर्थ संचालक समितिका .... श्री .... लाई प्रत्यायोजन गरिएको व्यहोरा अनुरोध छ । निजले हाम्रो प्रतिनिधिको रुपमा गरेका सम्पूर्ण कामको जिम्मेवारी हामी स्वीकार गर्न मञ्जुर गर्दछौ ।

अधिकार प्रत्यायोजन गरिएका व्यक्तिको

नाम :   **ठेगानाः**   **पदः**

दस्तखत नमूना

१. श्री ...., ..., ...
१. श्री ...., ..., ...

क्र.सं	**शेयर सदस्यहरुको नाम, थर**	**ठेगाना**	**दस्तखत**
१			
२			
३			
४			

नोटः (१) अधिकार प्रत्यायोजन पत्रमा आवेदक सबैको विवरण समावेश गर्नु पर्नेछ ।
(२) संघको हकमा पनि यस्तै प्रकारको अधिकार प्रत्यायोजनको पत्र दिनु/लिनु पर्नेछ ।

अनुसूची-६
स्वघोषणा पत्र

यस प्रस्तावित .... सहकारी संस्था लिमिटेड दर्ता गर्न निवेदन गर्ने हामी तपसिल बमोजिमका आवेदकहरु निर्धारित मापदण्ड बमोजिम देहायको प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछौ । विवरण साँचो हो, झुठा ठहरे हाम्रो यस प्रस्तावित संस्थाको दर्ता खारेज गरी थप कारवाही गरेमा समेत हाम्रो मञ्जुरी रहेको व्यहोरा स्वीकार गर्दछौ ।

"हामी यस प्रस्तावित संस्थाका देहायका आवेदकहरु यही प्रकृतिको अन्य सहकारी संस्थाको सदस्य छैनौ । बै.क तथा वित्तिय संस्था र अन्य कुनै सहरकी संस्था/संघ/राष्ट्रिय सहकारी बैंकको र राज्यको कानून बमोजिम कालो सूचीमा परेका व्यक्ति हैनौ । यस अघि सहकारी संस्था खोली सदस्यहरुको रकम हिनामिना गरी कारवाईमा परेका वा फरार रहेका व्यक्ति हैनौ । कालो धनलाइ सुद्धिकरण गरेका व्यक्ति तथा सम्पत्ति सुद्धिकरण सम्बन्धी कसुरमा सजाय पाएका व्यक्तिहरु हैनौं । हामी सहकारीका अन्तराष्ट्रिय सिद्धान्त, मूल्य र मान्यता तथा सहकारी ऐन नियम र निर्देशन तथा संस्थाको स्वीकृत विनियम बमोजिम सामूहिक सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक विकासको लागि यस संस्थाको संचालन गर्न मञ्जुर गर्दछौ ।

क्र.सं	**शेयर सदस्यहरुको नाम, थर**	**नागरिकता नं. र लिएको जिल्ला**	**हालको ठेगाना र सम्पर्क फोन**	**दस्तखत**
१				
२				
३				

नोटः स्व-घोषणापत्रमा आवेदक सबैको विवरण समावेश गर्नु पर्नेछ ।

अनुसची- ७
संभाव्यता अध्ययन प्रतिवेदनको ढा‘‘चा

प्रस्तावित .... सहकारी संस्था लिमिटेडको
संभाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन, २०......

1= आवश्यकताको पहिचान :
2= पुँजीको श्रोत :
3= व्यावसायीक संभाव्यता :
4= प्रस्तावित संस्थाको लागि आवश्यक पर्ने जनशक्ति देहाय बमोजिम हुनेछ :
5= सेवा पाउने सदस्यहरुको अधिकतम संख्या :
6= कार्यक्षेत्र भित्र रहेका समान प्रकृतिका सहकारी संस्थाहरुको संख्या :
7= कार्यक्षेत्र भित्र बसोबास गर्ने जनसंख्या :
8= कार्यक्षेत्र भित्रको बजारको स्वरुप :
9= लक्षित समूह :
10= संस्थाको भावि कार्यक्रम :
11= संस्थाको विकास र स्थायित्वका आधारहरु :
12= पहिले स्थापना भई सकेका समान प्रकृतिका संस्थाहरुमा संलग्न हुन नसक्ने कारण :

अनुसूची-८
भर्पाई

भर्पाइ दादै प्रस्तावित् .... सहकारी संस्था लिमिटेडको तदर्थ संचालक समितिका .... श्री ....आगे उक्त .... सहकारी संस्था लि.को शेयर सदस्यहरुको...........प्रारम्भिक भेलाको मिति...................को निर्णय बमोजिम प्रति शेयर रु..........। का दरले............... जनाबाट जम्मा .... कित्ताको हुन आउने जम्मा रकम रु. .... (अक्षेरुपी .... मात्र) र प्रवेश शुल्क व्यक्ति रु. ....।- का दरले हुन आउने रु. ....।- (अक्षेरुपी ....मात्र) गरी जम्मा रु. ....।- (अक्षेरुपी .... मात्र) सहकारी संस्था दर्ता भएपछि संस्थाको नाममा बैंक खाता खोली जम्मा गर्ने प्रतिवद्धता सहित उक्त रकम मैले बुझिलिई यो भर्पाइमा सहीछाप गरी डिभिजन सहकारी कार्यालय, ... मा पेश गरेको छु । प्राप्त रकम हाल मेरो ....मा रहेको ....हिसाब नं.........................मा जम्मा गरी बैंक भौचर डिभिजन सहकारी कार्यालयमा पेश गरेको छु । उक्त रकम संस्था दर्ता भई नियमानुसार संस्थाको आफ्नै खाता नखोलेसम्म चलन नगरी सुरक्षित राख्नेछु । संस्थाको बैंक खाता खोलेपछि तत्कालै दाखिला गर्नेछु । फरक परेमा प्रचलित कानून बमोजिम कारवाई भएमा मेरो मञ्जुरी छ ।

इति सम्बत् २०..... साल .... महिना .... गते रोज ....शूभम् ....।

अनुसूची - ९

.... सहकारी संस्थाको हकमा आवेदन गर्ने व्यक्तिहरुको विवरण र दस्तखत

क.स	वाजेको नाम थर	वावु वा पतिको नाम थर	आवेदकको नाम थर	उमेर	ठेगाना	पेशा	शेयरको विवरण			सम्पर्क नम्वर	रेखात्मक दस्तखत	फोटो र फोटोमा पर्ने गरि दस्तखत
							प्रति शे. रकम	खरिद शे. संख्या	शेयरको रकम			
१												
२												
३												
४												
५												
६												
७												

अनुसूची - १०

.... सहकारी संस्थाको तदर्थ संचालक समितिका सदस्यहरुको विवरण फाराम

सि. नं.	वाजेको नाम	बावु वा पतिको नाम	संचालकको नाम	पद	ठेगाना	पेशा	निर्वाचित मिति	वहाल रहने अवधि	रेखात्मक दस्तखत	फोटो र फोटोमा पर्ने गरी दस्तखत	सम्पर्क.नंम्वर	कैफियत
१												
२												
३												
४												
५												
६												
७												

अनुसूची - ११
संघको हकमा आवेदन गर्ने संस्था वा संघको विवरण र दस्तखत

सि.नं.	संस्था/संघको नाम	ठेगाना	शेयर पूँजी (आवेदक संस्थाको)	सदस्य संख्या (आवेदक संस्थाको)	दर्ता मिति (आवेदक संस्थाको)	आवेदकले खरिद गरेको शेयरको विवरण				दस्तखत प्रतिनिधित्व गर्ने व्यक्तिको	सम्पर्क नम्वर संस्था वा प्रतिनिधित्व गर्ने व्यक्तिको	कैफियत
						प्रति शेयर रकम	खरिद शेयर	शेयरको रकम	प्रतिनिधित्व गर्ने व्यक्तिको नाम			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१												
२												
३												
४												
५												
६												
६												
७												
८												
९												

अनुसूची - १२

.... सहकारी संघको तदर्थ संचालक समितिका सदस्यहरुको विवरण फाराम

सि. नं.	वाजेको नाम	बावु वा पतिको नाम	संचालकको नाम	प्रतिनिधित्व गर्ने संस्थाको नाम	पद	ठेगाना	पेशा	निर्वाचित मिति	वहाल रहने अवधि	रेखात्मक दस्तखत	फोटो र फोटोमा पर्ने गरी दस्तखत	सम्पर्क नंम्वर	कै.
१													
२													
३													
४													
५													
६													
७													
८													
९													

अनुसूची - १३
सदस्य दर्ता किताव

(सहकारी नियमावली, २०४९ को नियम २१ को उपनियम (१) को खण्ड (क) संग सम्वन्धित)

सि.नं.	वाजेको नाम	बावुको नाम	पति वा पत्नीको नाम	सदस्यको नाम, थर	उमेर	ठेगाना	पेशा	खरिद गरेको शेयर संख्या	सदस्य भएको मिति	मनोनित हकवाला को नाम	उमेर	ठेगाना	दस्तखत वा सही	कैफियत

सहकारी संघ/संस्थाको निर्वाचन निर्देशिका, २०६९

परिचय

सहकारी संघ/संस्थाहरु स्वायत्त आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक उन्नत्तिका लागि खोलिने स्वायत्त संस्थाहरु हुन् । सदस्यहरुद्वारा प्रजातान्त्रिक नियन्त्रण सहकारीको मूल सिद्धान्त हो । निर्वाचन प्रजातान्त्रिक अभ्यासको आधार हो । सहकारी आन्दोलनको प्रारम्भदेखि नै नेपालमा सहकारी संघ/संस्थाहरुका पदाधिकारीहरुको निर्वाचन नियम तथा निर्देशिका विना नै सञ्चालन हुँदै आएको थियो । २०४७ सालमा भएको राजनीतिक परिवर्तन र प्रजातन्त्रको पुनर्स्थापना पछिको परिवर्तित परिप्रेक्ष्यमा सहकारी ऐन, २०४८ जारी भएपछि सहकारी संघ, राष्ट्रिय सहकारी बैंक र संस्थाका संचालक समिति तथा लेखा समितिका पदाधिकारीहरुको निर्वाचन कार्यलाई व्यवस्थित गर्न निर्वाचन निर्देशिकाको आवश्यकता महसुश गरी सहकारी संघ/संस्थाहरुको निर्वाचन निर्देशिका, २०६९ लागू गरिएको छ ।

उद्देश्य

नेपालभरमा संचालित सबै तहका सहकारी संघ, राष्ट्रिय सहकारी बैंक र सहकारी संस्थाहरुका सञ्चालक सदस्य, प्रतिनिधि र लेखा समितिका सदस्यहरुको निर्वाचन गराउन सरल र सबै सहकारी संघ/संस्थाहरुमा गरिने निर्वाचन कार्यमा एकरुपता होस् भन्ने उद्देश्यले यो निर्देशिका जारी गरिएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः

(१) यस निर्देशिकाको नाम "सहकारी संघ/संस्था निर्वाचन निर्देशिका २०६९" रहेको छ ।

(२) यो निर्देशिका नेपालभरका सबै तहका सहकारी संघ, राष्ट्रिय सहकारी बैंक तथा सहकारी संस्थाका संचालक समिति तथा लेखा समितिका पदाधिकारीहरुको निर्वाचनको लागि अनुसरण गर्नु पर्नेछ ।

२. परिभाषाः विषय वा प्रसले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा,

(क) **"संस्था"** भन्नाले सहकारी ऐन, २०४८ को दफा ५ अनुसार दर्ता भएको प्रारम्भिक सहकारी संस्था सम्झनु पर्छ ।

(ख) **"संघ"** भन्नाले सहकारी ऐन, २०४८ को दफा ५ अनुसार दर्ता भएको विषयगत संघ, जिल्ला सहकारी संघ, केन्द्रीय सहकारी संघ तथा राष्ट्रिय सहकारी संघलाई सम्झनु पर्छ ।

(ग) **"बैंक"** भन्नाले सहकारी ऐन, २०४८ को दफा २६ को उपदफा (४) अनुसार दर्ता भएको राष्ट्रिय सहकारी बैंकलाइ सम्झनु पर्छ ।

(घ) "विनियम" भन्नाले सम्बन्धित संस्था वा संघ वा बैंकको विनियमलाई

सम्झनु पर्छ ।

(ङ) **"निर्वाचन"** भन्नाले संस्था वा संघ बैंकका अध्यक्ष तथा उपाध्यक्ष लगायत सञ्चालक समितिका सदस्य वा प्रतिनिधि वा लेखा समितिका पदाधिकारीहरुको निर्वाचनलाइ सम्झनु पर्छ ।

(च) **"निर्वाचन अधिकृत"** भन्नाले संस्था वा संघ वा बैंकले आफ्नो निर्वाचन प्रयोजनका लागि नियुक्त व्यक्ति वा सहकारी विभागको रजिष्ट्रार वा निजले तोकेको अधिकृतलाई सम्झनु पर्दछ ।

(छ) **"मतदाता"** भन्नाले संस्था वा संघ वा बैंकका सदस्य वा प्रतिनिधि वा सञ्चालक समेतलाई सम्झनु पर्छ ।

(ज) **"उम्मेदवार"** भन्नाले विनियम बमोजिमका संस्था वा संघ वा बैंकको सञ्चालक समिति वा लेखा समितिका सदस्य वा प्रतिनिधिको निर्वाचनमा उम्मेदवार हुने व्यक्तिलाई सम्झनु पर्छ ।

३. निर्वाचन उपसमिति र निर्वाचन अधिकृत सम्बन्धी व्यवस्था :

(क) सहकारी संघ, सहकारी बैंक तथा संस्थाको संचालक समितिले आफ्नो संचालक समिति र लेखा समितिको निर्वाचन गर्ने प्रयोजनका लागि आफ्नो विनियम अनुसार एक निर्वाचन उपसमिति गठन गर्नु पर्नेछ ।

(ख) निर्वाचन कार्यक्रममा मतदान अधिकृतका रुपमा सम्बन्धित सहकारी कार्यालय वा विभागले प्रतिनिधि खटाएको भए सो कर्मचारी वा सम्बन्धित सहकारी कार्यालय वा सहकारी विभागले कर्मचारी उपलब्ध नभएमा संस्था वा संघ वा बैक रहेको वा निर्वाचन सम्पन्न हुने स्थानका स्थानिय बहालबाला सरकारी कर्मचारी वा विद्यालयका स्थायी शिक्षक वा मान्यता प्राप्त कानून व्यवसायीलाइ निर्वाचन उपसमितिले निर्वाचन अधिकृतको रुपमा नियुक्त गर्न सक्नेछ ।

४. निर्वाचन कार्यक्रमको सूचना प्रकाशित गर्ने :

सहकारी संघ, सहकारी बैंक तथा संस्थाको प्रतिनिधि वा सञ्चालक समिति वा लेखा समितिको पदाधिकारीहरुको निर्वाचनको लागि १५ दिन अगावै सम्बन्धित संघ वा सहकारी बैंक वा संस्थाले संचालक समितिको बैठक बसी अनुसूची - १ अनुसारको ढाँचा निर्वाचन कार्यक्रमको सूचना प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

५. मतदाता नामावली प्रकाशित गर्ने :

(क) संचालक समितिको निर्णयानुसार गठित निर्वाचन उपसमितिले निर्वाचन गराउने दिनको प्रारम्भमा अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा संचालक समितिले उपलव्ध गराएको र निर्वाचन अधिकृतले प्रमाणित गरेको मतदाता नामावली प्रकाशित गर्नु पर्नेछ र सो को मुचुल्का अनुसूची-३ बमोजिमको ढाँचा राख्नु पर्नेछ । छुटफुट भएको मतदाताको नाम थपघट गर्न छोटो अवधिको म्याद दिई थपघट गर्नु पर्नेछ । थपघट गरी सच्याइएको अन्तिम नामावली पुनः प्रकाशित गर्नु पर्नेछ ।

(ख) निर्वाचन शुरु गर्नु अघि उम्मेदवारहरुलाई प्रचार प्रसारको लागि केही समय दिनुपर्नेछ । निर्वाचन शुरु भएपछि प्रचार-प्रसार बन्द गर्नु पर्नेछ ।

६. उम्मेदवारबाट दरखास्त लिने:

(क) संस्था वा संघ वा बैंकको संचालक समिति, लेखा समितिको उम्मेदवारको लागि दरखास्त दिन योग्यता पुगेको व्यक्ति वा प्रतिनिधिले अनुसूची-४ बमोजिमको ढाँचामा राखी उम्मेदवारको दरखास्त दिनुपर्नेछ ।

(ख) उम्मेदवारको लागि दरखास्त दिंदा एक जना प्रस्तावक र एकजना समर्थकको सही भएको हुनुपर्छ । तर कुनै उम्मेदवारको लागि एक पटक प्रस्तावक वा समर्थक भएपछि अर्को उम्मेदवारको लागि प्रस्तावक वा समर्थक बन्न पाउने छैन ।

(ग) निर्वाचन अधिकृतले प्राप्त दरखास्त जाँच गरी उम्मेदवारहरुको नामावली अनुसूची-५ बमोजिमको ढाँचामा तयार गरी सूचना प्रकाशित गर्नु पर्नेछ ।

(घ) उम्मेदवारको दावी विरोध र नाम फिर्ता लिन छोटो अवधिको म्याद दिनुपर्छ र त्यसपछि अन्तिम नामावली प्रकाशित गर्नु पर्नेछ ।

७. एक पदको लागि मात्र उम्मेदवार हुन पाउने : एक जना व्यक्ति एकभन्दा बढी पदको लागि उम्मेदवार बन्न पाउने छैन । निम्न अवस्थामा कुनै पनि व्यक्ति सञ्चालक समिति लगायत लेखा समिति कुनै पदको निर्वाचनमा उम्मेदवार बन्न पाउने छैन ।

(क) संस्था वा संघ वा बैंक वा कुनै पनि वित्तिय संस्थालाई तिर्नु बुझाउनु पर्ने नगदी वा जिन्सी बांकी रहेको

(ख) संस्था वा संघ वा बैंकको बेरुजू वा भाखा नाघेको ऋण वा अन्य प्रकारको रकम कायम रहेको ।

(ग) संस्था वा संघ वा बैंक वा वित्तीय संस्थाको ऋण चुक्ता नगरेवापत कालो सूचीमा परेको ।

(घ) सम्पत्ति शुद्धिकरण सम्बन्धी मुद्दामा कारवाही चलि रहेको वा कारवाही भएको ।

(ङ) सोही प्रकृतिको संस्थामा संचालक समिति वा लेखा समितिमा पदाधिकारी भै काम गरेको ।

८. मतपत्र: निर्वाचनका लागि अनुसूची - ६ बमोजिमको ढाँचामा मतपत्र हुनेछ । मतपत्रमा भएका कोठाहरु नपुग भएमा जति उम्मेदवारहरु हुन्छन् उति नै कोठा संख्या थप गर्दै लैजान सकिने छ ।

९. मतदान केन्द्रमा प्रवेश निषेध: निर्वाचन अधिकृत र निजले तोकेको व्यक्तिहरु बाहेक अन्य कुनै पनि व्यक्तिलाई मतदान केन्द्रमा प्रवेश निषेध गर्नु पर्नेछ ।

१०. सदर वा बदर मतपत्र:

(क) मत संकेत गर्दा आफूले मत दिन चाहेको उम्मेदवारको नाम थर भएको मत संकेत गर्ने कोठाभित्र पर्ने गरी स्वस्तिक चिन्ह ( ) वा रेजा (✓) लगाउनु पर्नेछ ।

(ख) दुई उम्मेदवारहरुको कोठाहरुमा पर्ने गरी स्वस्तिक चिन्ह वा रेजा लगाई ती मध्ये कसलाई मत दिएको हो भन्ने प्रष्ट नभएमा, मतपत्रमा स्वस्तिक चिन्ह वा रेजा नै नलगाएमा र निर्वाचन अधिकृतको सही नभएमा मतपत्रहरु बदर हुनेछन् ।

(ग) एउटा उम्मेदवारको कोठामा स्वस्तिक चिन्ह वा रेजा लगाएको तर रेजा धर्काको टुप्पो दोस्रो उम्मेदवारको कोठामा छुन पुगेको भएता पनि मत संकेत भने एकै उम्मेदवारलाई गरेको हो भन्ने प्रष्ट देखिएमा त्यस्तो मतपत्र सदर मान्नु पर्छ ।

(घ) आवश्यक पद भन्दा वढी संख्यामा मतदान गरेमा सो मत वदर हुनेछ ।

(ङ) मतपत्र सदर वा बदर गर्ने बारे निर्वाचन अधिकृतको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

११. प्रतिनिधि नियुक्त गर्न सक्नेः कुनै उम्मेदवारले आफ्नो तर्फबाट निर्वाचनको मतदान कार्यको रेखदेख गर्न उम्मेदवारको तर्फबाट गर्नु पर्ने सम्पूर्ण कार्यको लागि सहकारी संघ, बैंक तथा संस्थाका सदस्यहरुमध्ये अनुसूची - ७ बमोजिमको ढाँचामा कसैलाई पूर्ण अधिकार दिई प्रतिनिधि नियुक्ति गर्न सक्ने छ ।

१२. मतपेटिकामा मतदान गर्ने :

(क) मतदानको लागि एउटा वाकस वा स्थानीय रुपमा उपलब्ध कुनै बट्टालाई मतपेटिकाको रुपमा प्रयोग गर्न सकिने छ । मतदान शुरु हुनुभन्दा अघि उक्त खाली मतपेटिका उम्मेदवारहरु वा उनीहरुका प्रतिनिधि सामु खोलेर देखाई मत संकेत गर्ने गोप्य कोठाको बाहिर पट्टी सबैले देख्ने ठाउँमा राख्नु पर्छ ।

(ख) मतपत्रमा मत संकेत गर्नको लागि एउटा गोप्य कोठा वा ठाउँ बनाउनु पर्छ ।

(ग) मतदातालाई एक व्यक्ति एक मतको आधारमा मात्र मत दिन लगाउनु पर्छ । मतदातालाई अरुको प्रतिनिधित्व गर्ने गरी मत खसाल्न दिनु हुँदैन ।

(घ) मतदाताले निर्वाचन अधिकृतसँग मतपत्र लिई उक्त कोठामा गई मत संकेत गरी बाहिर आई उक्त मतपत्र मतपेटिकामा खसाल्नु पर्छ ।

(ङ) मतदान कार्य समाप्त भएपछि अनुसूची - ८ को ढाँचा अनुसार मुचुल्का खडा गर्नुपर्छ र त्यसपछि त्यसै ठाउँमा मतगणना गर्नुपर्छ ।

१३. निर्वाचन परिणाम घोषित गर्नेः

(क) निर्वाचनको परिणाम अनुसूची - ९ बमोजिमको ढाँचामा मुचुल्का तयार पारी उम्मेदवारलाई वा उनीहरुको प्रतिनिधिहरुलाई सही गराई घोषणा

गर्नुपर्नेछ ।

(ख) जुनसुकै पदको लागि जति उम्मेदवार खडा भएतापनि सबैभन्दा बढी मत प्राप्त गर्ने उम्मेदवारलाई विजयी घोषित गर्नु पर्नेछ ।

(ग) समान किसिमका एकभन्दा बढी पदको लागि निर्वाचन गर्दा जति पदको लागि निर्वाचन भएको हो त्यति पदसम्ममा बढी मत प्राप्त गर्ने उम्मेदवारहरुलाई विजयी घोषित गर्नु पर्नेछ ।

१४. गोला हाली निर्णय गर्ने : मत गणनामा एक भन्दा बढी उम्मेदवारको मत बराबर भएमा गोला प्रथाद्वारा निर्णय गराई विजयी घोषित गर्नु पर्नेछ ।

१५. निर्विरोध घोषणा गर्ने : उम्मेदवारको संख्या निर्वाचन गर्ने पदको संख्या बराबर भएमा निर्वाचन अधिकृतले त्यस्तो व्यक्तिलाइ निर्विरोध विजयी भएको घोषित गर्नु पर्नेछ ।

१६. प्रमाण-पत्र दिने : निर्वाचनमा विजयी उम्मेदवारलाई अनुसूची - १० बमोजिमको ढाँचामा प्रमाण-पत्र दिनु पर्दछ ।

१७. चित्त नबुझ्नेले उजुर गर्ने : प्रारम्भिक सहकारी संस्था, विषयगत संघ तथा जिल्ला सहकारी संघको हकमा निर्वाचन अधिकृतद्वारा गराइएको निर्वाचनमा चित्त नबुझे सम्बन्धित सहकारी कार्यालयमा र केन्द्रीय सहकारी संघ, राष्ट्रिय सहकारी बैंक तथा राष्ट्रिय सहकारी संघको हकमा सहकारी विभागको रजिष्ट्रार समक्ष ३५ दिन भित्र उजुर गर्न सकिने छ । सहकारी विभागको रजिष्ट्रारले गराएको निर्वाचन सम्बन्धमा ३५ दिनभित्र सम्बन्धित मन्त्रालयका सचिव समक्ष उजुर गर्न सकिनेछ ।

१८. कागजपत्र पेश गर्ने: मतदान कार्यको समाप्ति र विजयी उम्मेदवारको घोषणा गरी सकेपछि निर्वाचन अधिकृतले मतदान सम्बन्धी कागजातहरु सम्बन्धित संघ/संस्थाको कार्यालयमा पेश गर्नुपर्नेछ । निर्वाचन सम्बन्धी सबै कागजातहरु सिल गरी प्रमाणित गराई सुरक्षित साथ राख्नु पर्नेछ ।

१९. मतदाता नामावली सम्बन्धित सहकारी कार्यालय वा सहकारी विभागमा पेश गर्नु पर्ने : संस्था वा संघ वा बैकका जिम्मेवार पदाधिकारीले संचालक समितिले स्वीकृत गरेको र निर्वाचन अधिकृतले प्रमाणित गरेको मतदाता नामावलीको एक प्रति प्रारम्भिक संस्था, विषयगत संघ तथा जिल्ला सहकारी संघले सम्बन्धित सहकारी कार्यालय र केन्द्रीय सहकारी संघ, राष्ट्रिय सहकारी बैंक तथा राष्ट्रिय सहकारी संघले सहकारी विभागमा मतदान सम्पन्न भएको ७ दिन भित्र उपयुक्त र छिटो संचार माध्यमबाट पठाउनु पर्नेछ ।

अनुसूची - १
निर्वाचन कार्यक्रम
(निर्देशिकाको दफा ४ स“ग सम्बन्धित)

सि.नं.	विवरण	मिति	समय
१	मतदाताको पहिलो नामावली प्रकाशन	सोही दिन	विहान १० बजे
२	मतदाता नामावली उपर दावी विरोध	सोही दिन	१०.००-१०.३० बजे
३	मतदाताको अन्तिम नामावली प्रकाशन	सोही दिन	११.०० बजे
४	उम्मेदवारको दरखास्त	सोही दिन	११.३०-१२.०० बजे
५	उम्मेदवारको पहिलो नामावली प्रकाशन	सोही दिन	१२.१५ वजे
६	उम्मेदवार उपरको दावी विरोध	सोही दिन	१२.१५-१२.४५ बजे
७	दावी विरोध उपर छानविन	सोही दिन	१२.४५-०१.३० बजे
८	उम्मेदवारको अन्तिम नामावली प्रकाशन	सोही दिन	०१.३० बजे
९	प्रचार प्रसार कार्यक्रम	सोही दिन	०१.३०-०२.०० बजे
१०	मतदान प्रारम्भ	सोही दिन	०२.०० बजे
११	मतगणना प्रारम्भ	सोही दिन	मतदान समाप्त भएपछि
१२	निर्वाचन परिणामको घोषणा	सोही दिन	मतगणना समाप्त भएपछि

....

निर्वाचन अधिकृत

सहकारी संघ/संस्था

.... वडा नं. ....

नगरपलिका/गाउँ विकास

समिति............................

जिल्ला..................................

द्रष्टव्यः- *माथिको कार्यक्रम नमूनाको लागि दिइएको हो । ठाउँ, समय र अवस्था हेरी निर्वाचन अधिकृतले निर्वाचन कार्यक्रम बनाउन सकिन्छ ।*

अनुसूची - २
मतदाता नामावली
(निर्देशिकाको दफा ५(क) स“ग सम्बन्धित)

...................अञ्चल....................जिल्ला............न.पा./गा.वि.स.वडा नं ....
स्थित .... सहकारी संस्था/संघ लि. ....

सि.नं.	मतदाताको नाम थर	उमेर	ठेगाना	कैफियत
१				
२				
३				
४				
५				
६				
७				
८				
९				
१०				

मितिः-
स्थानः-

....
निर्वाचन अधिकृत
.... सहकारी संघ/संस्था
.... जिल्ला .... नगरपालिका/
गाउँ विकास समिति वडा नं. .....

अनुसूची -३
मतदाता नामावली प्रकाशित गरेको मुचुल्का
(निर्देशिकाको दफा ५(क) स“ग सम्बन्धित)

मिति .... मा हुने ....जिल्ला .... न.पा. / गा.वि.स. वडा नं. .... स्थित .... सहकारी संस्था / संघ तथा राष्ट्रिय सहकारी बैंकको सञ्चालक समितिको अध्यक्ष / उपाध्यक्ष / सदस्य / प्रतिनिधि / लेखा समितिको संयोजक / सदस्यको निर्वाचनको लागि .... सहकारी संस्था / संघ अन्तर्गतका मतदाता नामावली मिति ....का दिन हाम्रो रोहवरमा ....ठाउँमा टाँसेको ठीक साँचो हो ।

रोहवरको सही

१. ....

२. ....

३. ....

३. ....

४. ....

नामावली टाँस गर्नेको सही ....
मिति.......................................

अनुसूची -४
उम्मेदवारको दरखास्त
(निर्देशिकाको दफा ६(क) स“ग सम्बन्धित)

श्री निर्वाचन अधिकृत मिति :
निर्वाचन उपसमिति, ... सहकारी संघ/संस्था लि. .... ।

विषयः उम्मेदवारी दर्ता गरि दिने ।

.... सहकारी संस्था/संघ/बैंकको सञ्चालक/लेखा समितिको .... पदमा निर्वाचित भई संस्थाको सेवा गर्ने इच्छा भएकोले मिति ....मा सम्पन्न हुने निर्वाचनमा उम्मेदवार बन्न यो दरखास्त पेश गरेको छु । म बाहेक यस संस्थाको संचालक र लेखा समितिको कुनै पनि पदमा मेरा नातेदार उम्मेदवार नभएको, म यस प्रकृतिको अन्य कुनै संस्थाको संचालक र लेखा समितिको पदमा कार्यरत नरहेको, यस संस्थामा मैले निरन्तर रुपमा मिति..................देखी सदस्य भई हालसम्म संस्थाको नीति कार्यक्रम अनुसार सदस्यको जिम्मेवारी इमान्दारीपूर्वक निर्वाह गरि आएको, संस्थाको भाखा नाघेको साँवा व्याज भुक्तान गर्न र म्याद भुक्तान भएका बुझाउन बाँकी कुनै रकम नरहेको, हाल पनि संस्थाले कारोवार गर्न अनुमति प्राप्त गरेको भौगोलिक क्षेत्रमा स्थायी बसोबास रहेको, बैंक तथा वित्तिय कारोवारमा कालो सूचीमा नाम नपरेको र सहकारीको प्रचलित कानुन तथा सहकारीका विश्वव्यापी मान्यता प्राप्त मूल्य र सिद्धान्तका वारेमा म जानकार रहेको हुँदा मेरो उम्मेदवारी स्वीकृत हुन समेत अनुरोध गर्दछु । सहकारी ऐन, नियम सहकारी विभागबाट जारी मापदण्ड र संस्था/संघको विनियम विपरित मेरो उम्मेदवारी भएमा सोही बमोजिम उम्मेदवारी खारेज भएमा मेरो कुनै आपत्ति छैन ।

निवेदक
दस्तखतः
उम्मेदवारको नाम थर :
ठेगाना र सम्पर्क फोन नम्बर :
मतदाता क्रम संख्या :
प्रस्तावक
दस्तखतः
प्रस्तावकको नाम थर :
मतदाता क्रम संख्या :
समर्थक
दस्तखतः
समर्थकको नाम थर :
मतदाता क्रम संख्या :

यो दरखास्तपत्र मिति............ का दिन .... बजे श्री.................. ले मेरो समक्ष प्रस्तुत गर्नु भएको व्यहोरा प्रमाणित गर्दछु ।

दस्तखत :...................
निर्वाचन अधिकृत

अनुसूची - ५
उम्मेदवारहरुको नामावली सूची
(निर्देशिका दफा ६(ग) स‘‘ग सम्बन्धित)

....सहकारी संस्था/संघ/बैंकको संचालक समिति/लेखा समितिको ....निर्वाचनका लागि मिति .... मा हुने निर्वाचनमा उम्मेदवार हुन निम्नलिखित व्यक्तिहरुले दरखास्त दिनु भएकोले सबैको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ।

सि.नं.	**उम्मेदवारको नाम थर**	**पद**	**उमेर**	**लिंङ्ग**	**ठेगाना**	**कैफियत**

मितिः-

....
निर्वाचन अधिकृत
.... सहकारी संघ/संस्था
.... जिल्ला .... नगरपालिका/
गाउँ विकास समिति वडा नं. .....

अनुसूची - ६
मतपत्र
(निर्देशिकाको दफा ८ स‘‘ग सम्बन्धित)

क्र.सं.	उम्मेदवारको नाम	पद	मत संकेत
पद अध्यक्ष			
१.			
२.			
पद : उपाध्यक्ष			
१.			
२.			
पद : सचिव			
१.			
२.			
पद : कोषाध्यक्ष			
१.			
२.			
पद :सदस्य			
१.			
२.			
३.			
पदः लेखा समिति संयोजक			
१.			
२.			
पद : लेखा समिति सदस्य			
१			
२			
३			

यस्तै प्रकारले जति जना उम्मेदवार हुन्छन् कोठा थप गर्दै लान सकिनेछ ।

....
निर्वाचन अधिकृत
.... सहकारी संघ/संस्था
.... जिल्ला .... नगरपालिका/
गाउँ विकास समिति वडा नं. .....

अनुसूची - ७

मतदान तथा मतगणना प्रतिनिधिको नियुक्ति

(निर्देशिकाको दफा ११ स‘‘ग सम्बन्धित)

श्री ....

....

.........................जिल्ला....................गा.वि.स./न.पा.
स्थित.................संघ/संस्था/बैंकको .... समितिको अध्यक्ष/उपाध्यक्ष/सदस्य प्रतिनिधिको निर्वाचनमा म .... उम्मेदवार भएकोले सहकारी संघ/संस्था/बैंकको निर्वाचन निर्देशिका बमोजिम तपाई श्री ....लाई मेरो मतदान तथा मतगणना प्रतिनिधिको रुपमा नियुक्ति गरेको छ । तपाईले मेरो तर्फबाट उक्त निर्देशिकाको अधिनमा रही निर्वाचन प्रतिनिधिको रुपमा गरेको निर्वाचन सम्बन्धी काम कारवाइमा मेरो मञ्जुरी छ ।

मितिः-
(सही............................)
नाम........................ ...
ठेगाना ....
उपरोक्त बमोजिम मतदान तथा मतगणना प्रतिनिधि हुन मञ्जुर गर्दछु ।

मितिः-
(सही............................)
नाम........................ ...
ठेगाना ....
बोधार्थ तथा कार्यार्थ
श्री निर्वाचन अधिकृतज्यू
.............................संघ/संस्था लि.
.............................जिल्ला
.............................गा.वि.स./न.पा.
यो नियुक्तिपत्रको बोधार्थ यस कार्यालयमा मेरो समक्ष दाखिल भएको हो ।

मितिः- सही..............................
निर्वाचन अधिकृत

अनुसूची - ८
मतदान समाप्त भएको मुचुल्का
(निर्देशिकाको दफा १२(ङ) स“ग सम्बन्धित)

..........................जिल्ला .... न.पा./गा.वि.स. वडा नं. ... स्थित ....सहकारी संस्था/संघ/बैंकको संचालक समितिको सदस्य/अध्यक्ष/उपाध्यक्ष/प्रतिनिधि/लेखा समितिको संयोजक/सदस्य पदमा भएको मतदान कार्य ....बजे मिति....................मा शुरु भई ....बजे सम्पन्न भएको ठीक साँचो हो ।

उम्मेदवार वा प्रतिनिधिहरुको सही

श्री...

श्री...

श्री...

श्री...

श्री...

श्री...

....
निर्वाचन अधिकृत

अनुसूची - ९
मतगणना परिणाम मुचुल्का
(निर्देशिकाको दफा १३ स"ग सम्बन्धित)

......................जिल्ला ....गा.वि.स./न.पा.वडा नं. ... स्थित ....सहकारी संघ/संस्था/बैंकको पदाधिकारीहरुको लागि सम्पन्न भएका निर्वाचनको मतगणना परिणाम अनुसार मतदान भएको जम्मा ....मत मध्ये ....मत बदर भएको र ....सदर मत मध्ये उम्मेदवारहरुले निम्न बमोजिम सदर मत प्राप्त गरेको हुँदा सोही बमोजिम घोषणा गरी यो मुचुल्का गरिदियौं ।

उम्मेदवारको नाम थर	प्राप्त सदर मत	क्रम	विजयी	पराजित

१. उम्मेदवार ....को प्रतिनिधि श्री...

२. उम्मेदवार ....को प्रतिनिधि श्री...

३. उम्मेदवार ....को प्रतिनिधि श्री...

स्थानः- निर्वाचन अधिकृतः-

मितिः-

अनुसूची - १०

प्रमाण-पत्र

(निर्देशिकाको दफा १६ स“ग सम्बन्धित)

.... सहकारी संस्था/संघ/बैंक

.... जिल्ला .... न.पा./गा.वि.स. वडा नं. ... स्थित .... सहकारी संस्था/संघ/बैंकका श्री .... मिति .... मा भएको .... पदको निर्वाचनमा निर्वाचित/निर्विरोध निर्वाचित हुनु भएकोले यो प्रमाण-पत्र प्रदान गरिएको छ ।

....
निर्वाचन अधिकृत